

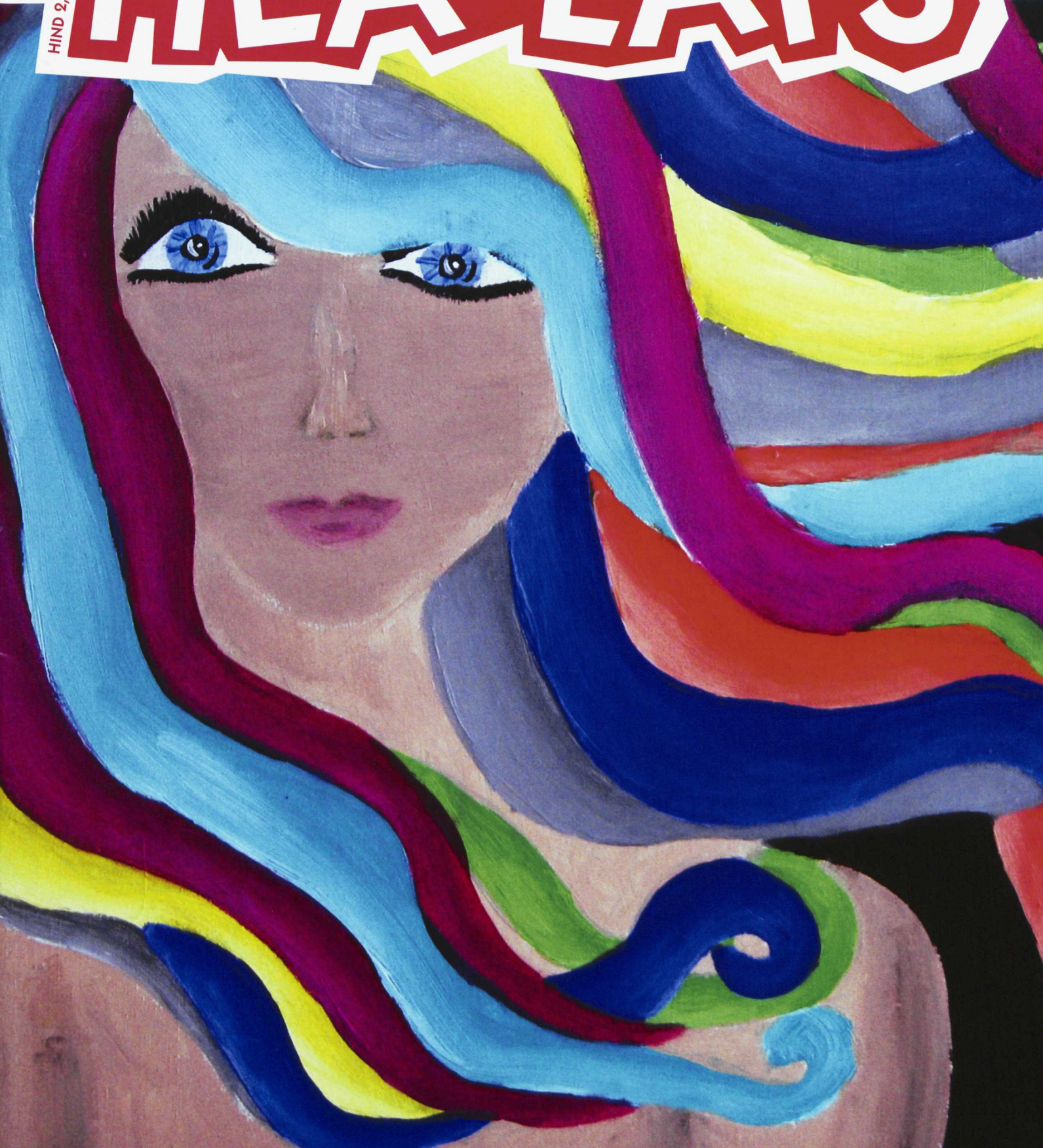
Lo

KOOLILASTE AJAKIRI

06
2011

HIND 2,24 € / 35.05 KR

HEALAPS

AUHINNASADU!

Tehke aga vihmavarjud lahti: auhinnasadu tabab nüüd aprillinumbri mõistatajaid, joonistajaid ja kirjutajaid!

Ristsõna-auhinna – „Juku juntsüklopeedia“ – viib loosiõnn **KELLI LATIKULE** Kolgaküläst ja **JÖRGEN-MATTHIAS TALVIKULE** Pärnust.

Kümneaastase Patissoni ja viieaastase Pillissoni mõistatuse lahendajaist saavad posti teel klepsuahinnad **MARI-LIIS MÄGI** Kohtla-Järvelt ja **TRIIN VALDMAA** Jõgevalt.

Lembitu-mõistatuse auhinnaraamatu võitis **MARI-LIIS MAAMÄGI** Rakverest.

Aprilliini õigete lahenduste saatjatest võitsid raamatud **ALICE LIIVSALU** Tallinnast ja **RIVO TÜKSAMMEL** Haapsalust.

Kingituste joonistajatest-kirjeldajatest saavad Rimonnelt peauhinnad – juubeli-Kenid **KRISTEL KORTIN** Väike-Maarjast, **SIREL SAAD** Türlit ja **EINAR SUSI** Puurmanist. Ergutusauhinnad – Barbie rannakotid – võitsid **MALL SÄRE** Tartust, **STEN SESMIN** Väike-Maarjast, **ANETTE HUUM** Laevast ja **KARMO KARU** Türlit.

Poptähtedele ehte joonistajatest saavad HAMA komplektid Rekatolt

KAIA-KARINA KREITSMAN

Järvamaalt, **KATRIN KOOKLA**

Suure-Jaanist, **LISETTE-MAI JAANUS**

Puurmanist ja **KAIA KARMEN ARUSTE**

ning **SELIINA MALININA** Türlit.

Nagu varemgi, toimetame lõuna-eeslaste auhinnad Tartu O. Lutsu nim. Keskraamatukogu lasteosakonda (Kompanii 3/5, Tartu), Põhja-, Lääne- ja Ida-Eestis elavate laste preemiad ootavad neid Kullo Lastegaleriis (Tallinn, Kuninga 6). Kellel on muid soovetavate ettepanekuid, neil palume need toimetusele saata e- või tavaposti teel! Järgmises numbris on juba uued auhinnad ja uued nimed! Trips kannatust, aeg kaob kiiresti!

Igavesti Teie, Triibu-Liine

Täname Kultuuriministeriumi, Kultuurkapitali ja Hasartmängumaksu Nõukogu. Suur aitäh Haridus ja Teadusmiisteeriumile, kes tellis ajakirja meie põhkoollidele

Suuetervitus Hea Lapse toimetuselt!

Nagu näete, sõbrad, alustab meie ajakiri suve uues kuues – tsipake suuremas ja väheke värvikamas. Püsilugejad teavad, et kõik endised rubriigid on alles, ainult nende tunnusmärgid on värskema näoga. Uue maketi tegi Heale Lapsele noor kunstnik **Jaanus Samma**, rubriikide tunnused joonistas **Helin Tikerpuu**. Mõlemale lööb Triibu-Liine oma suure sõbraliku käega tänulikult patsil!

Neile, kes meie ajakirja esimest korda juhtuvad lugema, veel mõni sõna ka meie vapilooma **Triibu-Liine** kohta. Triibu-Liine võlus oma pliatsist välja kunstnik **Kirke Kangro**, kui ta oli alles keskkoolilaps. Kui Triibu-Liine laste sekka läheb, siis kannab ta kasukat ja kellukestega mütsi, mille valmistas telekunstnik **Gunta Randla**. Räägitakse, et Triibu-Liine hääl on kohati sarnane näitleja **Ranet Reesi** omale.

Tegelikult on vapiloomal olemas ka liigniimi: **Nessuke**, kuid seda kasutab ta harva, ainult reisisid ja ametiasju ajades. Hea Laps sai kevadel 17 aastat vanaks ja need lapsed, kes talle nime välja mõtlesid – **Ken-Markus Raondi** Haapsalu Linna Algkoolist ja **Kristi Kaptin** Tallinna Muusikakeskkoolist – on nüüdseks juba suured inimesed. Meie esimestest lugejatest on paljud juba saanud emadeks-isadeks, õpetajateks ja raamatute autoritekski. Ka meie tänaste kirjutajate seas on mitu kunagist kirjalast: **Sandra Vungi**, mustkunstnik **Ande, Zlata Skubi**... Kindla peale saavad teistki, sõbrad, head kirjutajad, osavad joonistajad ja – mis peamine – lahtise peaga mõtlejad, kes oskavad kõikjal rõõmu leida ja seda juurde luua.

Ilusat kollase liblika suve!

Leelo Tungal,

Hea Lapse toimetaja

LAHEDAT LUGEMIST

- Sten Roosi võistlusel: Liisa Meidla jutt — 4
Steni võistlusel: Risto Vainlo lugu — 5
Steni võistlusel: Ayur Kala võistlustöö — 6
Luulet: Janika Ojamäe, Jaana Kolumbus,
Helene Tuhte, Rita Raadik — 7
Oma sulega: Greetel Kala luuletusi — 8
Oma sulega: Janete Gloria Ruusmanni hobujutt — 9
Järjehoidja — 11

GALERII

- Pelgulinna Gümnaasiumi lõputööd — 12
Meie lugejate loodud tulevikurongid — 13

MAAILM MEIE ÜMBER

- Tiit Kändler: Ultravioletsed linnud — 14
Peep Veedla: Vainurästas — 16
Aleksi Turovski: Kuidas loomad laevavad — 18
Südameliit: Lennukas liikumine — 20
Poster 1: Transformerid: Kuu varjukülg — 21
Poster 2: Justin Bieber — 22

TEE ISE!

- Osavnäpp: Lully Gustavsoni kaelakott ja käevõru — 25
Mustkunstnik Ande kaarditrikk — 26
Irise näomaaling: Sebrasuvi — 27
Sandra sööginurk: Umbrohi laual — 28
Mänge looduses. Juri Volodini ristsõna — 28

NUPUTA JA NAERA

- Ilmar Trulli ristsõna — 30
Lembitu mõistatus, juuniviktoriin — 31
Uusi paetisme — 32
Naeru-uss — 33

ELUMELU

- Mis uudist? — 34
Eesti Energia hoiatab ja juhendab — 35

- Anna-Maria intervjuu Saue noortebändiga — 36
Kinouudised: Selle suve suurim pauk — 37
Zlata Skubi näpunäiteid suvetöö otsijaile — 38
Siit ja sealt: Ainult üks minut! — 39
Sõber Veltzi rokikool: The Four Seasons — 40
Autonimedest: Moskva mees ja Mudilane — 42
Barbindus: Hot Wheels — 43
Suvemäng Mõlkky — 44

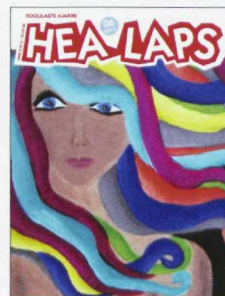
Ajakiri Hea Laps ilmub 1994. aastast

Väljaandja: MTÜ Hea Laps
Harju 1, 10146 Tallinn, tel: 631 44 28
e-post: hea.laps@mail.ee

Peatoimetaja: Leelo Tungal
Kujundaja: Vivika Kalt
Levi: Anna-Magdaleena Kangro

Trükk: Reusner AS
Ajakiri Hea Laps on autorikaitse objekt

Tellimine ja info: www.healaps.ee
meili teel tellimine@healaps.ee
Ja Eesti Posti koduleheküljelt
Hind üksikmüügis 2,24

Kaaneplilt: Grete Liis
Nagelmann (Kullo
näituste arhiivist)

Kolm lillehaldjat ja kuri ohakas

Liisa Meidla

Tudulinna Põhikooli 7. klassist

Ühes vanas õõnsas puutüves, mida kaunistasid imeilusad mitmevärvilised lõhnavad taimed, elasid lillehaldjad Kelluke, Kannike ja Roosike.

Kelluke oli kõige noorem haldjatüdruk. Ta kandis lühikest valget kleiti ja samas toonis mütsi, mille otsas tilises võlukelluke. Kellukese helin muutis lilled rõõmsaks ja graatsiliseks ning meelitas välja nende õienupud.

Kannike oli ilus rohepäine neiu, kes armastas muruvärvides kleite. Kannike oli teistmoodi haldjapreili. Ta oli väga rahulik ja oskas ka hirmunud lilli rahustada.

Meeldivat lillelõhna jagas kõige vanem lillehaldjas Roosike, kes oli rüütatud maani punasesse siidkleiti.

Teispool haldjatemaad elas kuri ja kiuslik ohakas Ohha. Ta vihkas lillehaldjaid nende oskuste ja ilu pärast. Ohakas pidas plaani, kuidas lillehaldjatest lahti saada. Ohaka silmad lausa põlesid vihast ja ta okkad tõusid turri. Ohakas oli tõesti hirmuäratav oma hõõgupunaste silmade ja tumeroheliste turris okastega.

Ühel päeval oli Kelluke aasal lilli rõõmustamas, kui järsku algas äge vihmahoog. Piisad muudkui langesid ja langesid. Kelluke ruttas kuuse alla varju. Äkitselt rabas keegi temast kinni ja kiskus mütsi küljest hinnalise kuljuse. See oli õel ohakas.

Vihmasaju lõppedes jooksis haldjas nuttes koju. Ta rääkis õdedele oma õnnetusest. Haldjaneiu otsustasid minna kõik koos ohaka juurde ja nõuda sellelt kelluke tagasi.

Neidude nõudmist kuuldes ohakas vaid naeris. Ta ei kavatsenudki võlukuljust tagasi anda. Ohha lausa rappus õelast naerist. Rappumine pani kellukese ohaka käes värelema ja helisema. Kellukese helin aga pani ohaka küljes kasvama ilusad lillad õied. Ohha ei suutnud seda uskuda. Talle meeldis tema uus välimus ja ta mõistis viimaks lillehaldjate tööd. Piinlikkust tundes andis ta Kellukesele tema imekuljuse tagasi.

Kuidas karu rammumeheks sai

Risto Vainlo

Tihemetsa Põhikooli 9. klassist

Žürii eriauhind

Mets sädeles oma rohelises rüüs. Linnud vilistasid kena viisikest ja ka karu mõirgas omaette laulda. Järgmine päevgi kulges samamoodi, ainult mesikäpp enam ei laulnud, vaid oli tujust ära ja valas isegi pisaraid. Sest linnukesed olid talle öelnud, et tal on kõige koledam hääl, mis eales olla saab.

Karu kurbust märkas Vösavillem ja sõnas: „Mis sa tõinad, maiasmokk! See, et sa laulda ei mõista, ei tähenda veel, et elu on läbi – hakka õige millegi muuga tegelema!”

Karu võttiski hundi nõu kuulda ja hakkas otsima endale sobivat tegevust. Teadagi – ise ta selle peale ei tulnud, sest tal ju üheksa mehe ramm, aga ühe mehe mõistus. Nii proovis ta küll maalimist, kudumist, tantsimist ja nii edasi ja nii edasi – aga miski ei sobinud talle. Jälle oli karu pahur ja nutune.

Siis juhtus mööda minema Haavikuemand, kes uuris: „Mis sa ulud, jõmm – ise selline suur mürakas?”

Karu vastas: „Igav on, midagi pole teha, maalida ei saa – pintsel kaob näppude vahele ära, kududa ei saa – lõng läheb keerdu ja näpud sõlme.”

„Ega sa mingi pipstükk ole,” lausus jänes, „hakka parem spordiga tegelema!”

Karu sügas kukalt: et ta ise ka selle peale ei tulnud! Aga tal ju üheksa mehe ramm ja ühe mehe mõistus – ning ta hakkaski seejärel erinevaid spordialasid proovima. Alustades kõrgushüppega ja lõpetades saja meetri jooksuga, aga miski ei tahtnud välja tulla.

Karu oli valmis juba käega lööma, kui äkki kuulis põösast Okaskera õpetust: „Hakka rammumeheks, sa tainapea!”

Karu mõtles, et võiks ju proovida, ning haaras maast suure kivi ja tõstis selle enda pea kohale. See tundus nii lihtne olevat, et mömm tegi seda ikka ja jälle. Karu oli päris õnnelik, et oli leidnud endale sobiva tegevuse.

Harjutamine teeb ju meistriks – ja mõni aeg hiljem tuligi ta raskuste tõstmises metsade tšempioniks. Linnukesed laulsid talle hümmi, Vösavillem riputas mürakale tammepärja kaela ja Haavikuemand ning Okaskera olid kõige kõvemad plaksutajad ning hurraa hüüdjad.

Ja kui metsa pole tulnud mõnda veel tugevamat elukat, on karu endiselt vägevaim rammumees oma piirkonnas.

Jalgpall

Ayur Kala

Tartu Erakooli 8. klassist

Žürii eriauhind

Oli kord jalgpall, kellega mängiti iga päev vahetundidel, pärast kooli, nädalavahetustel, igal vabal hetkel.

Kuid ühel päeval, vahetunnil, kui jälle palli mängiti ning vana ja kulunud mustahallikirju tähekestega jalgpall rõõmsalt ja suure hooga ühe värava alt teise värava alla lendas, juhtus nii, et see pall pöörutas otse vastu koolimaja akent. Aken oli küll tugev, kuid purunes siiski. Akna purunemise tõttu jäid killud palli taha kinni ja tõmbasid palli neljast küljest lõhki.

Poisid olid juhtunu pärast väga õnnetud veel väga pikka aega.

Kuni koolile osteti uhiuus kuldne Triobet number neli pall. Pallimängud jätkusid seda suurema tuhinaga, et poisid olid kaua pallist ilma olnud.

Kevadel, kui koolis veel viimaseid mängu mängiti ja seejärel koju suunduti, vedeles vana ja katkine pall endiselt tee peal maas ja oli väga kurb, et temaga enam ei mängitud. Suvi otsa vedeles ta seal. Sügisel langesid talle lehed peale ja vihm sadas lõhedest sisse. Ja kui lapsed jälle kooli tulid, trampisid nad palli peal, nii et palli sisse sadanud vesi sealt välja pritsis. Ja nii pall

nuttis ja nuttis... aastaid, aastasadu... Ja kaua-kaua edasigi veel...

Hiljem – palju-palju hiljem, umbes 200 000 aasta pärast, kui Maal enam ei elatud, käidi vaid gaasimaskides arheoloogilisi väljakaevamisi tegemas, leiti see pall räsitud ja katkisena jääst... Vesi oli sinna kunagi, umbes 20 000 aastat hiljem, uhanud maa-aluse jõekese, kus oli veel hiljem see vesi ära jäätunud.

Sealt lõhuti pall välja ja viidi kosmoselaevale ning seejärel oma planeedile, kus tehti uuringuid. Teadlased spetsialiseerusid sellelt pallilt mineviku väljalugemisele. Uuemate tehnikate abil oli võimalik pallilt kihtkihtlalt välja lugeda jälgi. Arvestati inimeste tolleaegset suurust ja muud ning leiti, et palli oli jalaga umbes 50 000 000 korda löödud, lisaks leiti veel postide jäljed ja katkise akna tehtud lõhed, samuti lehtede jäljed.

Inimesed olid palli leidmise üle väga uhked ja korraldasid sealkandis suuremad väljakaevamised, kust leiti koolipinkidest säilinud rauajupid, veel mõned pallid, raudväravad, lipuvardad, isegi mõnes raudkastis säilinud esemed ja veidi hilisema aja plastaknad. Pallidest ega pallimängudest ei teadnud selle aja inimesed üldse,

isegi sellest ei teatud midagi, et kunagi sellised asjad olid olemas olnud. Nüüd taastati selle ainsa palli järgi pallimängud terves selles ja naaberpäikesesüsteemideski. Pall taastati ja parandati uusima tehnoloogia masinatega, peale mida nägi ta välja nagu siis, kui ta oli vastsetl valminud ja temaga esimesi kordi mängiti. Pallist hakati tegema koopiaid, hiljem aga leiutama veelgi paremaid ja uudsemaid palle.

Aga sellest meie pall ei hoolinud, sest temal oli mõnus, soe, pehme ja auväärne koht vati sees uhkes klaasvtriinis.

Klaasvtriinis oli tal nii soe, kuigi tema sees oli veel endiselt jahe, mistõttu tema peale kondenseerus hulganisti vett. Ja meie pall hakkas jälle nutma. Ja ta nuttis ja nuttis ja nuttis. Kõik vee nuttis enda pealt ära. Nuttis... rõõmupisaraid.

Kemni Tops (Kullo Suurmõtusest 2009)

VÕIDULIPPUDE VALGUSES

Jaanikuu on siin Eestimaal tervenisti nagu üks suur püha: valgus heiskab oma võidulipud ja jätab need peaaegu ööpäevaringselt meie pea kohale lehvima. Lapsed on koolipriid ja täiskasvanud tunnevad end ka pärast pikka külma talve vabana. 23. juunil jätame oma rahvuslipud öösekski vardasse, sest Võidupüha läheb võidukalt üle jaanipäevaks. 23. juunil 1919 saavutasid meie esiisad Võnnu lahingus tähtsa võidu Landeswehri üle ning 1934. aastast alates tähistatakse seda päeva **Võidupühana**.

Üks väike maa

Üks väike mereäärne maa
siin maailmas kõigi teiste seas
alati vapralt vastu peab –
see maa on minu kodumaa.

See mereäärne Eestimaa,
paik, mida südames kannan,
paik, mis turvatunde annab –
just see on minu kodumaa.

On mereäärsel Eestimaal
rukkililli siin ja seal,
pääsuke laulmas oksa peal –
see kõik mu armsal kodumaal.

Siin mereäärsel Eestimaal,
pea lipud uhkelt lehvimas,
Ning sõnad päeva ehtimas,
sest on pidupäev mu kodumaal.

Janika Ojamäe Tabasalu Gümnaasiumist

Isademaa

Ma ootan veidi,
kuid ma siiski ei suuda.
Pean minema sinna,
kus mu isademaa.

Sinna, kus mu
emade maa,
sinna, kus sündinud
mu vanemad.

Vanemad,
kes tahtsid mind,
ja nüüd ma tahan
ka neid.

Ma tänan neid,
kes nägid vaeva,
kes tahtsid ja austasid
mu isademaad.

Jaana Kolumbus Kildu Põhikoolist

Minu emakeel

Emakeel on ilus keel, sest see on minu
oma keel. Minu emakeel on eesti keel
ja ma ei unusta seda keelt. Euroopa
koolis on meil iga päev eesti keele tund.
Vahetunnis ma räägin oma sõbranna
Dianaga eesti keelt, aga ülejäänud
klassikaaslastega räägin prantsuse
keelt. Ma arvan, et prantsuse keel
on ka ilus keel.

Helene Tuhte Luxembourg'i Euroopa Koolist

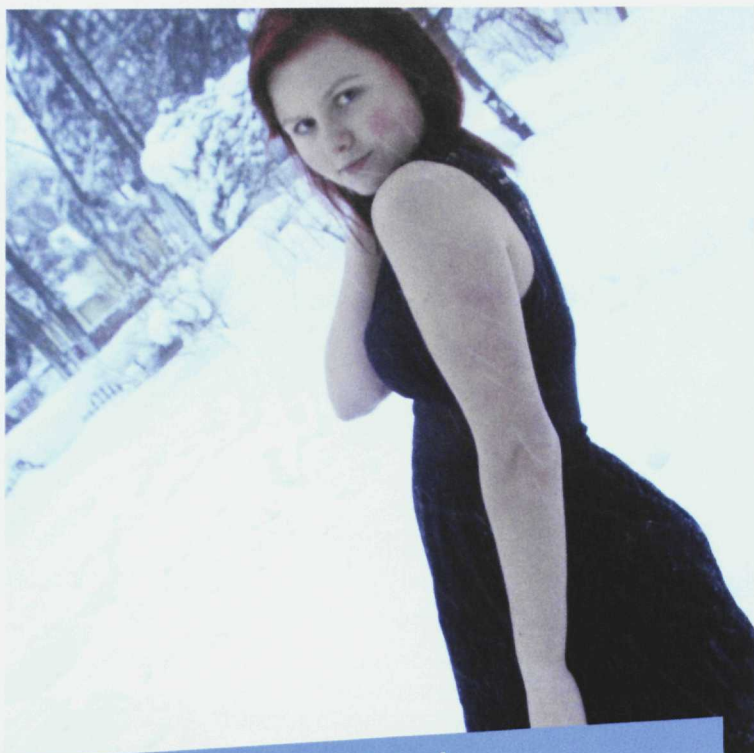
Minu kodukoht

Ma elan Tarvastu vallas,
nii lähedal on Võrtsjärve kallas.
Suvel nii soe on päike,
laulab ka lõoke väike.
Talvel on suured lumehanged,
osa lastest istub lumevangis.
Kevadel vulisevad ojad,
tiigil sulistavad pardipojad.
Nii tore on elada vallas,
kus lähedal on Võrtsjärve kallas.

Rita Raadik Tarvastu Gümnaasiumist

GREETEL KALA

Tere! Olen 13 aastane ja õpin Tallinna Nõmme Põhikooli 7.b klassis. Vabal ajal tegelen kirjutamise, tantsimise ja disainiga.

TÜDRUK JA NUKK

Väike tüdruk oma nukuga
seisab uksele ja ootab,
ootab, et ta isa tuleks tagasi,
aga seda ta ei tea,
et isa tagasi ei tule eal.

Nüüd, aastaid hiljem,
ta seisab jälle siin.
Ta teab, mis juhtus,
et üks armulugu luhtus.
kuid siiski on ta siin ja ootab.
See väike tüdruk suureks sai,
kuid siiski oma nukule teeb pai,
sest too oli seal,
kui teisi polnud.
Nukk seisis tagauksel ja ootas,
ootas isa, kes tagasi ei tule eal.

SUUR ÕDE

Ta on imeline.
Ta on alati seal, kus vaja.
Kui sa kardad,
kingib ta sulle julgustava naeratuse.
Kui keegi murrab su südame,
murrab tema selle tüübi ninaluu.
Sinu sünnipäeval annab kingi,
mis on kõigist teistest parem.
See maailma ime,
mis teeb kõik õieti,
on su suur õde.
Te tülitsete küll palju,
aga sisimas sa tead,
et tema ei jätaks sind eal.

ÜKS NAERATUS

Üks naeratus sinult...
See on kõik, mida vaja,
et inimesed su ümber muutuks rõõmsaks.
Üks naeratus sinult
valgustab kogu maailma
ja kogu universumit.
Üks naeratus sinult
annab inspiratsiooni inimestele,
kes seda kõige rohkem vajavad.
Üks naeratus sinult
ei unune eal,
sest see on nii ilus,
nii hea,
nii vajalik.

PURUNENUD KLAAS

Vaatan korra kella,
siis jälle peeglit.
Sealt vaatab vastu keegi,
keda mina ei tunne.
Sealt vaatab vastu keegi,
kelle nahk on valgem kui lumi,
silmad rohelisemad kui muru
ja süda kui purunenud klaas.
Ma pole selline,
sest keegi jättis mu üksi.
Olen selline,
sest mina jätsin teid.
Jätsin teid minevikku –
ise liikusin edasi.
Ja nüüd olen ma siin,
vaatan tätt inimesega,
kes jättis maha kõik...
Kõik, kes temast hoolisid.

Nora ja sada tuhat tähelast

Janete Gloria Ruusmann
Koigi Põhikoolist

Nora koputas ja Lili avas ukse. “Kui sa nüüd selle astronauti jutu pärast tulid, siis anna andeks.”

“Juba unustatud!” lõi Nora kabjaga õhku.

“Aga kas sa tead, mis eile öösel juhtus? Sa ei ku-ju-ta ette, mis juhtus!”

“No ütle ometi, mis siis juhtus,” pööritas Lili silmi.

“Eile öösel juhtus sihuke asi, et meie maja juurde kukkus sada tuhat tähelast. Lugesin kõik eraldi üle. Ausõna.”

“No nüüd hakkad sa veel viirastusi ka nägema või siis oli see lihtsalt sinu astronauti-uni,” pilkas Lili. “Ma tean, et see juhtus pä-ri-selt!” kinnitas Nora, tiris Lili endaga kaasa ning viis ta oma elamisse.

“Siin nad ongi,” ütles Nora uhkelt ja tõstis laua pealt sinise liniku.

“See... see ei saa ju ometi tõsi olla!”

“Saab küll. Ja see ongi tõsi,” jäi Nora enesele kindlaks. “Vaaau!” hüüdis Lili ja kallistas sõbrannat.

“Pea nüüd veidi hoogu! Meil seisab veel tähtis ülesanne ees.”

“Millest sa räägid?” küsis Lili. “Tähekesed ei sadanud taevast alla mitte niisama, vaid ühe tohutu komeedi mõjul. Peame nad taevasse tagasi aitama,” selgitas Nora. Lili kortsutas kulme ning tema silmist oli näha kerget pettumust: “Nora, sa ei saa astronautiks! Mitte kunagi ei saa!”

“Lili, me peame neid aitama, kuidas sa aru ei saa!” – “Sa ei suuda seda, Nora!” Aeglaselt langetas Nora pea, justkui alistumise märgiks.

“Sul on õigus. See on vist võimatu.” Nora silmi kerksid hõbedased pisarad. “Vaesed tähekesed tahavad taevasse oma vanemate juurde ja mina annan lihtsalt alla.”

Abitusetunne valdas nii Norat kui ka Lilit. Ja just sel momendil hüüti liniku alt: “Hei! Kas meie siit välja ei pääsegi?” Hetke seisid sõbrannad tummalt.

“Kui üritaks neid siiski aidata?” ütles Nora aralt. “Võiks ju proovida, milleks siis sõbrannad ikka on!” Lili ja Nora kallistasid teineteist tugevalt. “Kohtume

homme hommikul Luigetiigi ääres,” ütles Nora. Ja mõlemad hobused läksid oma teed.

Õhtuks olid kõik tähekesed Nora teki alla sooja pugunud. Kui ema Norale parajasti unejuttu “Astronautid, tee!” luges, märkas ta Nora teki all kummalist valgust. “Kuule, Nora, las ma vaatan su kabjakesed veel korra üle. Tead... isegi teki all lesides võivad need kergesti määrduda.” Nora sirutas jalad teki alt välja ja ütles: “Vaata siis, emme.”

“Vaata, kui palju sa täna porilombis püherdasid! Kindlasti on sul kõhuke veel must.” Nüüd taipas Nora, et ema on tema teki all juba midagi märganud. “Sinu eest ei saa ka midagi varjata.” Ja Nora hakkas tasapisi tekki ülespoole tõstma. Ja siis nad nähtavale tulid. “Issanda ristike!” hüüatas ema. “Need on ju p ä r i s tähepojad! Isa, tule ruttu siia!” See hüüd oli nii vali, et isegi surnud oleks seda kuulnud. Isa, kes tugitoolis ajalehte lugedes juba mõnusasti tukkuma oli jäänud, ehmus kisast, kargas püsti, haaras püssi ning pörutas Nora tuppa.

“Hunt siin või?” lõõtsutas isa. Hetk hiljem nägi isa toa keskel hõljumas sada tuhandet tähelast. “Nad on meie rikkuse allikas!” hüüatas ema. “Nende eest saab omale uue maja osta ja veel bambusmööbli, mida ma eluaeg olen tahtnud!”

Samal ajal vajus Nora pea kurvastusest ikka allapoole ja allapoole. “Mina mõtlesin, et te ikka hoolite neist pisikestest, aga teie mõõdate kõike rahas.”

“Oi, Norake!” Ema embas pisitütrest, haaras ta kaissu, kallistas ja ütles lepitavalt ning õrnalt: “Võib-olla tõesti raha pole siin elus peamine. Sõprus ja armastus on peamine rikkus.”

“Aga mul on veel üks soov,” oli Nora jätkuvalt murelik. “Lase tulla!” ütlesid vanemad ühest suust. Ja Nora jutustaski, kuidas tähelapsed tõi nende juurde üks komeet ja et tal on vaja vanemate abi, et pisikesed taevasse tagasi viia. “Kas te oleksite siis nõus aitama?” küsis Nora.

“Loomulikult aitame sind,” ütles isa. Nora kallistas

nii ema kui ka isa ning ema ütles: “Nüüd jää magama. Hommik on õhtust targem.”

“Aitäh teile veel kord!” ütles hobulaps ja hetk hiljem oli uni ta oma rüppe haaranud.

Hommikusöögi ajal rääkis Nora vanematele oma plaani ära: “Me peame tähetorni minema ja küsima sealt abi, kuidas me saaksime tähelapsed taevasse tagasi viia. Kindlasti peame küsima veel ka seda, kas keegi on näinud komeeti lendamas, sest kui me taevasse minema hakkame, võib see meile otsa kihutada.”

Ema jättis oma kudumistö pooleli ja küsis Noralt: “Kas sa ei karda, et tähelaste tagasiviimise ajal võib midagi juhtuda?”

“Isegi kui peaks juhtuma, siis sellest pole midagi. Peamine, et me ikka koos oleme. Muide... ma leppisin eile Liliga kokku, et me kohtume täna hommikul Luigetiigi ääres. Teie tulge ka minuga Luigetiigi äärde ja sealt edasi tähetorni.”

“Olgu,” nõustusid vanemad ja isa ütles: “Vaata, et sa siis tähelapsi maha ei unusta.”

“Ma lähen ja teatan neile otsekohe uudist!” hüüdis Nora ja jooksis oma tuppa.

“On põhjust rõõmustada, sest täna pääsete te oma vanemate juurde!” hüüdis Nora tähelastele. “Aitäh sulle, Nora, aitäh!” tänasid tähelapsed. “Tulge nüüd minuga kaasa!” ütles Nora ning elevil tähelapsed ja vanemad

läksid koos temaga Luigetiigi juurde.

Lili oli Norat Luigetiigi ääres juba tükk aega oodanud. Kui Nora lõpuks vanematega kohale jõudis, rääkis ta ka Lilile oma plaani ära ja Lili ütles: “Väga hea, et sinu vanemad meile appi tulid. Muidu oleksime võib-olla üksinda hätta jäänud.”

“Tähelapsed jätan ma sinu hoolde selleks ajaks, kuni oleme jõudnud tähetorni,” ütles Nora Lilile ja vapper päästesalk asuski minekule.

Tähetorn asus kõrgel-kõrgel mäetipus. Võiks isegi öelda, et see ulatus pilvedesse. Tippu jõudes nägid nad seal sadu täheteadlasi. “Vabandage,” hüüdis isa ühele teadlasele, “me tahaksime teada ühe taevase kihutava komeedi kohta.”

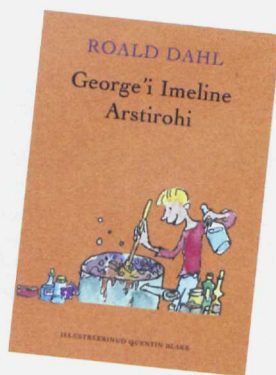
“Komeedi kohta?! Ha-ha-ha-ha-ha!” puhkes täheteadlane naerma. “Me pole siin ühtki komeeti näinud. Taevast on tavalised tähed, tähed nagu tähed ikka.”

“Meil on siin samuti täiesti tavalised tähed,” ütles Lili ja osutas kotti, kus tähelapsed olid. Täheteadlane vaatas kotti, kergitas kulme. “Nuuu...” kostis ta üllatunult. Samal ajal tormas Nora ühe teleskoobi juurde ja vaatas sealt sisse. Korraka nägi ta üht tohutu suurt tulekera. Ta keeras ruttu pea ära ja hõõrus suure valgusepahmaka nägemisest silmi, sest see kõik pimestas. “Kas nägid midagi?” küsisid kõik ärevalt Nora käest. “Ta tuleb, ta tuleb!” hüüdis Nora. Järgneb

Mõnusat musta huumorit valgeteks öödeks

Roald Dahl raamatutel on rohkesti austajaid üle kogu maailma. Koos illustraator **Quentin Blake**’iga on Dahl ehitanud üles oma isevärki maailma, milles pealtnäha valitseb Must Huumor, ent kui oled raamatu lõpuni lugenud, siis saad aru, et huumorikatte taga peidab ennast Suur Soe Süda. Kõiki, kellele meeldisid Dahlil **“Matilda”**, **“Charlie ja šokolaadivabrik”**, **“Charlie ja Suur Klaaskabiin”**, **“James ja hiigelvirsik”**, rõõmustab kirjastus **Draakon & Kuu** nüüd kirjaniku uue raamatuga **“George'i Imeline Arstirohi”**, milles kohtume väikese George'i ja ta vanaemaga... maailma kohutavaima vanaemaga!

Siinkohal väike lusikatäis Georgi Imelisest Arstirohust.

*

HOIATUS LUGEJATELE: Ärge proovige George'i Imelist Arstirohtu ise kodus valmistada. See võib olla ohtlik.

GEORGE HAKKAB ARSTIROHTU VALMISTAMA

George võttis kapist hiigelsuure kastruli ja pani selle köögilauale. “George!” kostis teisest toast läbilõikav hääl. “Millega sa tegeled?”

“Ei millegagi, vanaema,” hõikas George.

“Ära loodagi, et ma sind ei kuule, kui sa ukse kinni paned! Sa kolistad pottidega!”

“Ma lihtsalt koristan kööki, vanaema.”

Sellele järgnes vaikus.

George teadis täpselt, kuidas seda suurepäraselt arstirohtu valmistada. Ta ei kavatsenudki raisata aega mõtlemisele, et kas võtta natuke seda või natuke toda. Ta lihtsalt paneb rohu sisse KÕIK, mida ta leiab. Mitte mingit niisama jändamist, mitte mingit kõhklemist, mitte mingit peamurdmist, et kas just see asi lööb vanatüdruku jalust või mitte. Iga pulbriline või kleepuv või vedel asi, mida ta näeb, lendab otse kastrulisse.

Sellist arstirohtu polnud veel keegi kunagi valmistanud. Kui see ka vanaema terveks ei ravi, teeb see igatahes midagi põnevat. Midagi vaatamisväärset.

George otsustas järjest vaadata, mis eri tubadel pakkuda on.

Ta tahtis alustada vannitoast. Vannitoas on alati kõiksugu naljakaid asju. Ja nii läkski ta trepist üles, hiiglaslik kahe käepidemega kastrul süles.

Vannituppa jõudnud, jäi ta vaatama ahvatlevat ja kartustäratavat rohukappi. Aga ta hoidis sellest eemale. Rohukapp oli ainus asi kogu majas, mida tal oli keelatud puutuda. Ta oli andnud vanematele pühaliiku töötuse seda mitte teha, ja ei kavatsenud seda töötust murda. Vanemad olid rääkinud, et rohukapis on asju, mis võivad inimese ära tappa, ja kuigi ta plaanis anda vanaemale päris tulise suutäie, ei tahtnud ta oma südametunnistusele mõrva. George pani kastruli põrandale ja hakkas tööle.

Esimeseks koostisosaks sai pudel sildiga **“KULDSE LÄIKE AMPOON”**. George tühjendas selle kastrulisse. “See peaks ta kõhu ilusti puhtaks pesema,” ütles ta omaette.

Ta võttis tuubi **HAMBAPASTAT** ja pigistas kogu selle sisu pika ussina välja. “Võib-olla see paneb ta jõledad pruunid hambad läikima,” ütles ta.

Sealsamas oli pihusti isa **SUPERVAHUTAVA RASEERIMISSEEBIGA**. George armastas aerosoolidega mängida. Ta vajutas nuppu ja ei võtnud näppu ära enne, kui purk oli täiesti tühi. Hiiglaslikku kastrulisse tekkis imeline valge vahu mägi.

Ta võttis purgi **VITAMIINIDEGA RIKASTATUD NÄOKREEMI** ja urgitses kogu selle sisu välja.

Väike viisakas kärbes – luule- taja sõber

Ilmar Trulli tunneb Hea Lapse Lugeja teadagi lahedate ristsõnade autorina, kuid enamjagu lastest ja ka täiskasvanud lugejatest peab lugu tema lastevärssidest, mis on tulvil huumorit ja mõnusat keelemängu. Kirjastuselt **Varrak** ilmus hiljuti onu Ilmari uus luulekogu **“Väike viisakas kärbes”**, mis sisaldab lõbusaid värse koos autori oma käega tehtud illustatsioonidega. Jaanikuul võivad julgemad lapsed lisaks luuletuste lugemisele järele proovida ka Ilmar Trulli firmajooget retsepti, mille siin ära trükime.

Sõnajalaõietee

Et ei tuleks hommikuni jaaniöösel peale uni –

võta sõnajalaõis,
prae see kergelt läbi võis

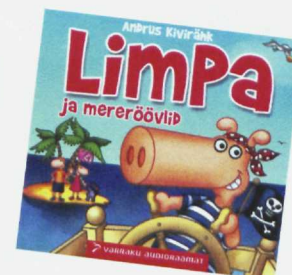
ja siis õige tasakesi
kalla kannust peale vesi.

Sõnajalaõietee
naljalt uniseks ei tee.

Kes ei oska lugeda, ei saa tänapäeval sugeda!

See oli vanal hallil ajal, kui kriimude silmadega kassid õpetajalt sai pai ainult see laps, kes luges ja aru sai. Tänapäeval on ka nende jaoks, kes lugeda veel ei oska, leiutatud omad teosed – nimelt kuulamisraamatud. Kindlasti rõõmustaks su väikeõde või –venda **Andrus Kivirähki “Limpa”**, millest nüüd on kirjastus **Varrak** teinud audioraamatu.

Kaunis karbis on 3 plaati ning peaaegu 3 tundi saavad mudilased osa **Tõnu Oja** muhedast ettelugemise kunstist.

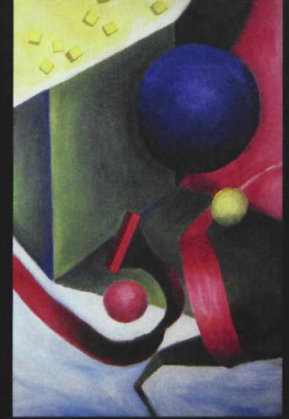

PELGULINNA GÜMNAASIUMI LÕPUTÖÖDE NÄITUSELT

Villu Salle, "Avatar"

Dagmar Heiman, "Ruum"

Andre Rist, "Skatepark"

Ahti Kiili, "Dzunglimuster"

Kristi Kalmus, "Fantaasia"

Slim Ennuvere, "Oma tee"

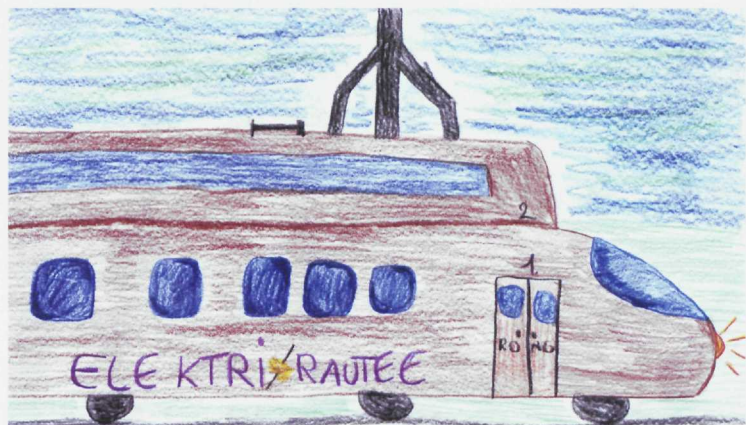
TULEVIKURONGID

Andre Jalajas Põltsamaalt

Mari-Liis Jaanhold Türi Gümnaasiumist

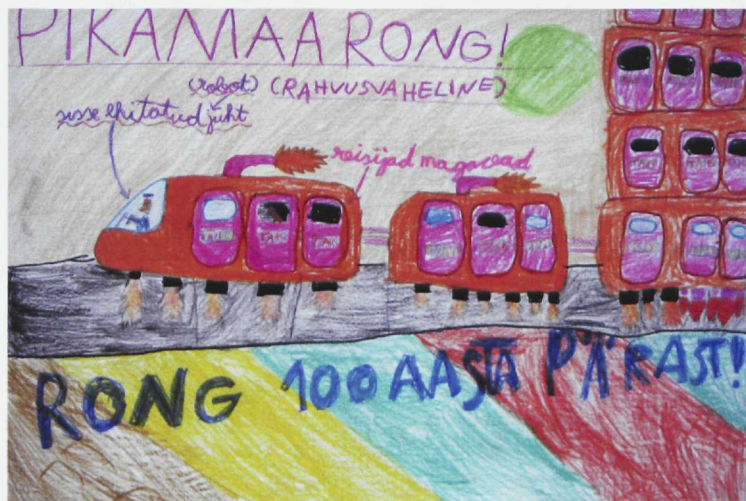

See rong sõidaks õhugi. See rong on kahe koosseisuga ja väga mugav reisimiseks. Rongis saaks jüra kohvikuid ja süüa kaste, küpsiseid ja muid parasmait. loomulikult saaks teha ka unalust kui reis väga pikke tundeks.
Head reisi!

Triin Sepp Tallinnast

Kenert Roose Laeva Põhikoolist

Jasmiin Karu Türi Gümnaasiumist

„Valguse värviline maailm“ on jätkujutt, mis heidab valgust valgusele. Valgus on meie jaoks tavaline asi. Kuid mis see tõeliselt on? Kust on see pärit? Kuidas see meieni jõuab? Miks me seda näeme? Kas näeme me seda samamoodi nagu lind, kass või ämblik? Kas saame valgusega reisida nagu lennukiga? Kas saame seda pista kotti nagu herneid? Mis on kiirem – kas valgus või mõte? Kas on olemas pime valgus? Sellest kõigest hakkavad need lood pajatama.

VALGUSE VÄRVILINE MAAILM

Linnu värvimaailm. Kuigi keegi ei tea täpselt, kuidas lind maailma näeb, on selgunud, et tiivuliste nägemisala laieneb ultravioletse piirkonna äärde. See tähendab

Tiit Kändler, teaduskirjanik

Ultravioletsed linnud

Kui dinosaurused 65 miljoni aasta eest maamunalt kadusid, saabusid imetajate leeri pidupäevad. Nad hakkasid lahknema, ja üks rühm valis päevase eluviisi, ronis puudele ning hakkas neilt vilju otsima. Nende seas olid ka meie esivanemad. Kuid puude viljad on punased rohelise taustal. Oma kaht liiki pigmentidega aga meie esivanemad neid kaht värvust eristada ei suutnud – nad olid värvipimedad ning poleks saanud kätte isegi juhilubasid. Nõnda siis astus mängu looduslik valik, Kes ikka vilja roheliselt puult ei eristanud, see suri nälga. Teised aga, ühe õnneliku mutatsiooni läbi, said endale kolmandat liiki kolvikesed võrkkesta. See juhtus alates ajast 40 miljoni aasta eest. Tänu sellele juhusele on meil nüüd vähemasti põhimõtteliselt võimalus saada juhilubasid.

Kuid linnud näevad meist veel laialdasema valiku laineid. Nemad näevad ka energilist ultraviolettkiirgust, mis meie nahka päevitab ja silmi rikkuda võib.

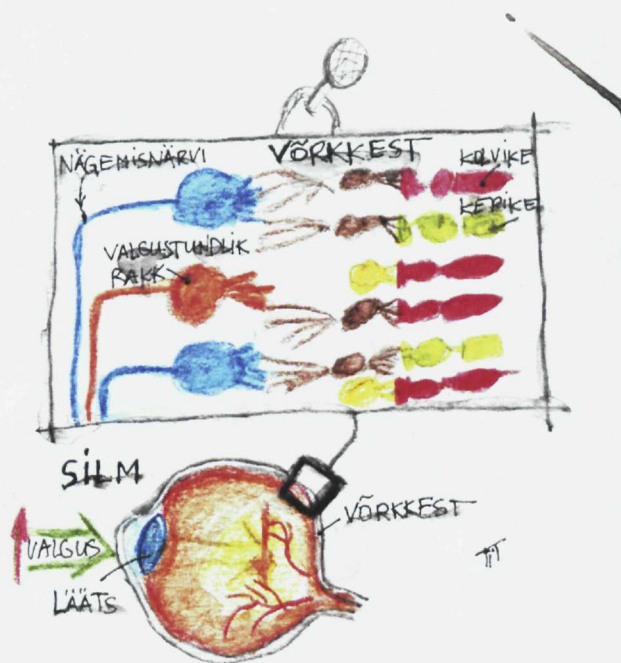

mis ergastab koonuseid samamoodi nagu “puhas” kollane, ja tundub seega kollasena. Muutes seguvalguse osiste lainepikkusi, saadigi lindu alt tõmmata. Ühel juhul pidas ta segu kollaseks ja läks terakest saama.

Seejärel tehti katse, kus linde õpetati saama toitu violetse lambi süttides. Sama violetse aistingu tekitab aga kindel ultravioletti ja sinise valguse segu. Nagu kollase valguse puhul, otsis lind toitu ka kindla seguvalguse puhul. See tõestaski, et lind näeb ultravioletti.

Kuidas ta aga oma eripärast võimet kasutab? Näiteks endale paarilise leidmiseks. Mõnede linnuliikide puhul tunduvad inimese silmale isane ja emane üsna ühtemoodi olevat. Linnu jaoks pole see aga kaugeltki nõnda, sest eri sugu lindude sulestikud peegeldavad ultravioletti erinevalt.

Nii et inimene ei peaks varest süüdistama, et see talt midagi läikivat näppab. Pigem kadestama. Sest varese värvimaailm on meie omaga võrreldes nii nagu jalgpallil elava kahemõõtmelise lestakala maailm võrreldes meie kolmemõõtmelise “ruumilise” maailmaga.

Kärbsekese lisasilmad

Valguse tajumiseks pole üldsegi vaja silmi. Isendite ööpäevarütme saab korras hoida ja ka valguse eest ära liikuda valgustundlike rakkude vahendusel, mis asuvad nahas nagu molluskitel ja konnakullestel ehk siis asuvad aju hüpotalamuses nagu lindudel. Isegi silmitud elukad nagu tilluke millimeetripikkune varbuss on varustatud valgustundlike närvirakkudega, mis aitavad neil päevalguse eest hoiduda.

Geneetikute meelisloomal äädikakärbsel avastati hiljuti teadlaste üllatuseks üks senitundmatut laadi valgustundlik rakk. Selle tillukese kärbse vastsed peavad ohjeldamatult sööma ja parim viis on end puurida käärivasse puuvilja. Seal saab peituda ka ohtlike vaenlaste eest. Et teada, kuhupoole liikuda, põgenevad vastsed valguse eest, mille tajumiseks on nende keha eesotsas paar silmataolist organit. Kuid need juhivad vastse pea küll valgusest eemale puuvilja sisse, ent kuidas oskab ta liikuda edasi, kui osa temast on veel viljast väljas, pea aga juba selle sees nagu jaanalinnul? Selgub, et kärbsel on lisasilmad, kui nõnda võib nimetada keha valgustundlike rakke. Ja need lisasilmad juhivadki vastse sügavamale vilja sisse, kus on turvaline ja kaetud ohter söögilaud.

Kuid lisasilmad esinevad ka imetajatel, sealhulgas inimesel. Muidu pimedad mutanthiired, kelle silma võrkkestas puuduvad kolvikesed ja kepikesed, tajuvad siiski valguse ööpäevast muutumist niisama hästi kui tavahiired. Tähendab, hiire võrkkesta võrgustikus

Inimsilma nägemine. Inimese silma tagapõhjas on võrkkest, milles asuvad valgustundlikud närvirakud. Kui footonid satuvad läbi silmaava ehk pupilli selle taga olevasse läätsesse, siis koondab lääts need võrkkestale. Värviline nägemine algab silma võrkkesta koonusekujulistest närvirakkudest – kolviketest. Kolvikesed edastavad valguse signaale ajju. Igas kolvikeses on värvaine ehk pigment. Kui pigment neelab valgust, ergastab see võrkkesta närvirakke, mis saadavad signaalid optilisele närvile, miskaudu info ajusse jõuab. Ühed kolvikesed tunnevad paremini sinist, teised rohelist, kolmandad punast valgust. Aju tunneb ära, millist liiki kolvikesest talle signaal saab.

Silma võrkkestas on kolvikeste kõrval ka kepikesed. Need sisaldavad sellist värvainet ehk pigmenti, mis on kõige tundlikum roheline värvi suhtes. Kepikesed suudavad näha ka hämaruses. Värvusi kepikesed ei erista.

Lisaks on võrkkestas veel üht liiki valgustundlikud rakud, mis aitavad säilitada õiget ööpäevarütmi ja on tundlikud sinisele värvile. Need aitavad kehakella õigena käigus hoida.

leidub senitundmatut valgustundlikku molekuli. See on kõige tundlikum sinisele valgusele. Ka inimese silmas on selliseid molekule.

Hämaras sätivad imetajate ööpäevarütme ehk kehakella täpseks silma võrkkesta kepikesed, mõnel juhul ka kolvikesed. Kuid äsja avastatud valgustundlikud rakud aitavad neid ja mõnel juhul võivad isegi osaleda nägemistajus.

VAINURÄSTAS

Peep Veedla jutt ja fotod

Eestis elava viie rästaliigi seas on vainurästas pesamuna seisuses. Kõige pisem. Aga kuna rästad ei kuulu sugugi mitte meie väiksemate laululindude hulka, vaid vastupidi, hoopis kogukamate, siis ei ole ka vainurästas laululindude hulgas üldsegi mitte väikesekasvuline. Tema **70-grammine kehakaal** ületab meie pisima linnu, põialpoisi kaalu enam kui kümnekordselt (täpselt öeldes 11 – 14 korda).

Vainurästast on hea ära tunda. Lai hele kulmutriip ning roostekarva tiivaalused torkavad hästi silma. Mitmetes keeltes viitab ta nimigi neile tunnustele: **saksa keeles Rotdrossel (punarästas), soome keeles punakylkirastas (punakülgrästas), inglise keeles Red-Winged Thrush (punatiibrästas)** jne. Kuna vainurästas inimest eriti ei pelga, on sageli neid

tunnuseid võimalik ka ära näha ilma binoklit kasutamata. Elab ju vainurästas lisaks metsadele ka parkides ja kalmistutel ning aedadeski. Märtsis-aprillis jõudsid vainurästad puhkusereisilt Lääne-Euroopast tagasi ning juuniks on neil esimene pesakond lapsi juba suureks kasvatatud. Juhul, kui läks hästi.

Oma kõrtest meisterdatud, keskelt mullaga tsemenditeeritud kausikujulise pesa võib vainurästas ehitada tavapärasel lindudele omasel kombel puu otsa, aga ka väga leidlikesse paikadesse, kasutades ära elupaiga iseärasusi. Inimese kõrval elades võib selleks olla mõni müüriorv või muu varjuline nurgake. Linnulapsed aga ei kipu pesas püsima seni, kuni lendama õpivad, ning võivad seetõttu väga kergesti langeda vareste, kasside või teiste suuremate röövlite saagiks. Vaatamata sellele,

et vanemad võimalikku vaenlast hoolega peletada püüavad, tuues kuuldavale kõva tärinat ning isegi hallrästa kombel vaenlast üle roojates. Nii et parem on vainurästa poegi mitte torkida.

Ise söövad vainurästad ning toidavad poegigi maitsvate putukate, vihmausside, tigude ning nälkjatega. Sügisepoole lähevad nad üle marjadieedile nagu teisedki rästad ning siis ei ole nad aedades enam oodatud. Aiapidajad ju tahaksid marjad oma perele noppida.

Kuigi esimene pesakond poegi on juba suured, **pesitsevad paljud vainurästad veel teistki korda** ning seetõttu kuuleb ka nende laulu veel juuli alguseni. Enamasti küll väga vara hommikul ja hilja õhtul. Aga lauljana on vainurästas musikaalne nagu rästastele kohane. Laulu esimene pool kostab kaugele ning on igal

isendil natuke omamoodi. Sageli meenutab see heliredelit, aga eri piirkondades on vainurästaste laulul küllaltki suured erinevused. Olen teinekord Lõuna-Eestisse sattudes mõne hetke kimbatuses olnud sealsete vainurästaste laulu kuuldes, kohe ei ole äraagi tundnud, mis linnuga tegu. See erinevate dialektide olemasolu on sarnane inimühiskonnale: üks meilgi ole võrokestel oma keel ja setodel oma, saartel jälle teistmoodi jne. Samas olen ka ühe pargi piires kuulnud kaht täiesti erinevalt laulvat vainurästast. Aga ka üks isend võivat erinevaid laule laulda. Andekad lauljad on nad kindlasti.

Laulu teine osa on hoopis vaiksem poolvilejas krigisev helidepõimik, mis võib kesta lühemat või pikemat aega, aga on iseenesest samuti küllaltki musikaalne ja nauditav. Ainult et selle kuulamiseks

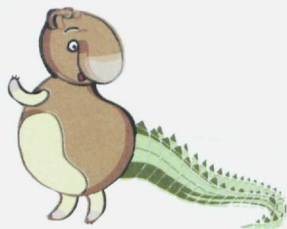
Kuigi esimene pesakond poegi on juba suured, pesitsevad paljud vainurästad veel teistki korda ning seetõttu kuuleb ka nende laulu veel juuli alguseni. Enamasti küll väga vara hommikul ja hilja õhtul.

peab olema linnule lähemal. Päris puu otsa, linnu kõrvale oksale pole vaja ronida, aga niisama kaugele kui laulu esimene pool see ei kosta.

Kuna vainurästaste lauluaga tänavu enam pikalt järele pole jäänud, soovitan mõnel ööl magamisega koonerdada ning kõrvad kikki ajada: küllap kostub muude öölaulikute kõrval ka vainurästa laulu, sest musitseerimisega peaks ta alustama juba enne kella kolme.

TERE, LOOMI!

KUIDAS LOOMAD LAIAVAD?

Kõik teavad laulu viisust, põiest ja õlekõrrest, kes Tartust Viljandisse minnes ei pääsenud Emajõeest üle. Põis, nagu mäletate, tõmbas teekaaslaste õnnetuse järel ennast ülbelt õhku täis... ja karplauhti lõhki käis. Seda sorti lugusid juhtub ka inimeste seas! Aga kuidas on laiamisega lood loomariigis, selle kohta pärisime aru oma healt vanalt sõbralt, loodusteadlaselt **Aleksei Turovskilt**. Onu Aleks pajatas järgmist.

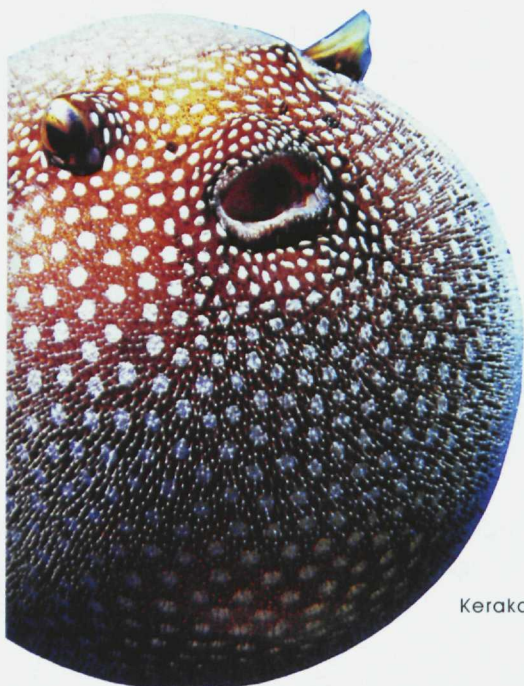
Ohtlikult ümmargune!

Paljud loomaliikide esindajad end selleks täis puhuvadki, et vaatajate silmis järsult palju suuremaks saada. Väga tähtis on just see, et kujumuutus oleks silmatorkavalt järsk!

On näiteks pisike konnake – ilusat kuldset, oranž-ikaspunast värvi läikiva nahaga loomake, kes istub rahulikult samblal ja seni, kuni tunneb ennast turvaliselt, ta eriti välja ei paista. Kuid siis avastab konn, et teda ähvardab oht suure kure, kurja mao või sisaliku näol – ja mida ta seepeale teeb? Konnake ajab ennast järsult varvastele püsti ja samal ajal puhub ennast täis, nii et muutub täiesti ümmarguseks ja tema kollakas värv muutub tomatipunaseks. Meil loomaaias on

sellised loomad – nimelt **madagaskari tomatkonnad** – olemas. Momentaanselt saavad ründajad aru, et niisugust suurt looma – pealegi punast – ei maksa sööma hakata, kui mürgistust ei taha saada.

Väga paljud kalade liigid puhuvad ennast järsult väga ümmarguseks. Sellised on näiteks **kerakalad**. Ega nad kogu aeg ei uju ringi keradena, nähes välja nagu täispuhutud õhupallid. Kujult on nad tõntsakad, suure peaga ja üldiselt tagasihoidliku kalakehaga suhteliselt aeglased loomakesed. Paljud neist söövad lausa koralle – selleks on nendel väga tugevad hambad. Elavad nad korallirahu kooslustes troopilistes vetes: Filipiinidel, Kariibi mere saarte läheduses, India ookeanis. Kui sellist kala märkab mõni kiskja – näiteks haid, kes tulevad vastu õhtut sügavustest madalamatesse vetesse, et õhtusöögiks saaki otsida – , siis puhub kerakala end momentaanselt nii suureks, et hai taipab paugupealt, et selline kohutavalt suur kala tal kõrist läbi ei mahu. Pealegi katavad kala keha veel teravad ogad, mis on muidu kas naha sees või koos soomustega vastu keha surutud, kuid täispuhutud olekus tulevad esile. Kerakala võib suureks jääda õige mitmeks minutiks – loomulikult ei suuda ta sellisena kiiresti ujuda, kuid rinna- ja sabauime kähku liigutades liigub siiski edasi. Põgenev kerakala on nagu ümmargune ogapall kolme propellerikesega, milleks on kaks rinna- ja üks sabauim. Majesteetlikult ujub kerakala koopa poole ja muudab end selle avause juures – hopsti! – jälle tavaliseks, muidu ei mahuks ta ju sisse. Kui sellesse ruumi tikub mõni kuri krabi, homaar või hai, siis ajab kerakala ennast kohe jälle suureks ja õelad vaenlased ei pääse lihtsalt koopasse.

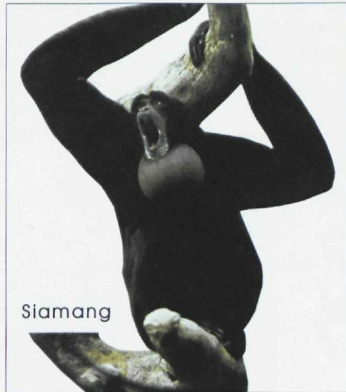

Kerakala

Veetlevalt täispuhutud!

On ka teine eesmärk, milleks väga paljud loomad – eelkõige **konnad**, aga ka väga kõrgelt arenenud loomad nagu **siamangid** – puhuvad osa oma kehast väga kõvasti täis. Sumatra ja ka Borneo orangutanide isasloomadel on õhukotid – kellel põskede ümber, kellel lõualotina, ja kui need korralikult täis puhuda, siis muutub kahesajakilose ahvi nägu kolm korda laiemaks

Siamang

ja läheb veel punni ka. See avaldab ikka muljet! Teiste isaste jaoks jätab selline nägu tõrjuva mulje, aga ahvidaamide meelest on see väga vaimustav.

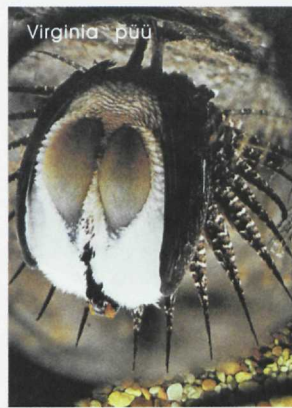

Igaühel oma pill

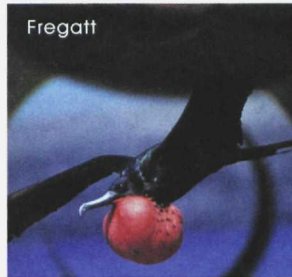
Kui isaskonnad puhuvad oma põskede suured õhupallid täis – mõnel liigil on neid üks, mõnel kaks –, siis on seegi mõeldud konnadaamide völmiseks. Kuid veelgi tähtsam ülesanne sellisel toimingul on võtta piisavalt õhku oma **torupilli** jaoks. Õhk, mida tõmbavad isased konnad kas oma ühte või kahte õhupõide, toob välja pääsedes kuuldavale imepäraseid häälitusi – mõnel konnaliigil on need nagu trianglihelid või hõbekellukesed, mõnel – näiteks härgkonnal – lausa kohutavad mõirged. Kevadeti laulavad meiegi järvedes-tiikides konnad, kuid neil on tagasihoidlikuma häälega torupillid: kuaks-kuaks-brikike-tuu... Alfred Eduard Brehm, loomade elu uurija, pani paljude liikide krooksumised kirja ilusas 19. sajandi saksa keeles.

Seda, kuidas karvased loomad muudavad oma keha näilikult suuremaks, on näinud enamjagu kassiomanikest: väikesest siledast kiisukesest võib saada hetkega suur ja kohutav turris elukas, kelle sabagi on suur nagu lambihari.

Imetajatest ajab end kõige suuremaks **okassiga**, kes kõiki okkaid (mis, muide, polegi eriti kõvad ega teravad) püsti ajades muutub kolm korda suuremaks.

Virginia püü

Fregatt

tab ta tiire ja kajakaid, kui need toovad veest kalu oma lapsukeste tarbeks. Kajakas pillab hirmuga kala nokast või oksendab välja, fregatt aga haarab selle lennult ja viib oma poegadele. Ka fregattidel on võime oma noka all täis puhuda tohutu suur erepunane punn, kuid see pole mõeldud veelindude hirmutamiseks, vaid emaste fregattide tähelepanu võitmiseks.

Meesipelgad

Elusad meetünnid

Leidub ka selliseid loomi, kes ei aja oma tagakeha punni mitte õhust, vaid hoopis meest – näiteks Aafrikas elutsevad meesipelgad. Neil töösipegatel on võime puhevile ajada oma kõht, mis oleks nagu kummist, ning kuna see on väga raske, siis kinnituvad nad jalgupidi lae külge ja ootavad seal rippudes, kuni väljast nektariga saabuvad kolleegid neile suu kaudu meetilku juurde annavad. Mett hoitakse laste jaoks, kuid ka näljased töösipegad saavad vajaduse korral punnkõht-sipelgatelt mõne tilga magusat.

Inimesel pole küll õhupõisi kurgu all ega võimet kõiki karvu ähvardavalt harali ajada, aga eks paljud ole õppinud ennast sõnadega suureks tegema...

LENNUKAS LIIKUMINE

Maire Sirel, Eesti Südameliit

SUUR AITÄH kõigile, kes aprillikuu Heas Lapses meie üleskutsest kinni haarasid ja pintslid või pliiatsi abil linde püüdsid! Paberil jõudsid meieni vares, valge toonekurg, kuldnokad, rähn...

Preemia saavad linnupiltide autorid **Kristina Oja** (Toila Gümnaasium), **Kristina Jõgi** (Puurmani Gümnaasium) ja **Martin Kilgi** (Türi Gümnaasium).

Linnukool jätkuvalt avatud! Kel huvi ja tahtmist, õpib lindude maailmas ajapikku hästi orienteeruma. Peatähtis on looduses pidevalt liikuda, silmad ja kõrvad lahti hoida ning raamatutest teavet juurde ammutada. Kuna linnud ise oma nime ei ütle ega paljasta ka oma elusaladusi, aitab linnuhuviliste ja teadlaste poolt kirjapandu „tõlkida“ lindude keelt ja meelt. Varasuvise linnukoori lahtiharutamiseks läheb vaja aga eriti erksat kõrva, et eristada üksikuid lauljaid või erinevaid linnukeele rühmi. Näiteks **Fred Jüssi „Linnuaabits“** on väga tõhus abiline, võimaldades linnulaulu kuulamiseks-linnukeelte õppimiseks teha ka tubast trenni. Nii linnul kui inimesel võib laul olla **hea meeleolu väljenduseks**, kuid lind peab noka abil ka muud jutud ära ajama – tegema **sõjakisa, tähistama territooriumi**, laskma lendu **kutse-, hoiatus-, ärevus- ja meelitushüüdeid**. Linnud räägivad üksteisele ka inimesest – hoiatavad meie kui ohu eest! Eriti pesitsusajal ja siis, kui sisenevad linnuriiki, koer kaasas.

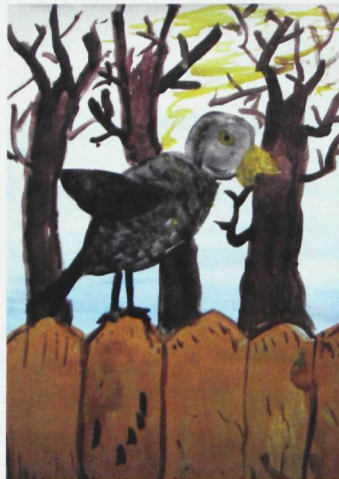
Räägime linnu-uudiseid! Teritatud kõrv ja terane silm võivad iga päev tabada mõne linnu-uudise. Märkata näiteks mõnd omakandis seni nägemata linnuliiki. Kodutaguse rabametsa veesilmale tuli tänavu näiteks pesitsema **sarvikpütt**. Sel kevadel märgati Eestis esmakordselt **sõnnepea-sõtkast**. Väike valge kuklaiguga Põhja-Ameerikast pärit partlane triivis ringi Haapsalu lähedal Saunja lähel. Sellega on Eestis registreeritud linnuliikide arv tõusmas juba **381-ni**.

Liikuda lennukalt – matkida linde!

„Linnud on inimest paelunud iidsetest aegadest. Linnud – mis ime – saavad lennata! Inimene tahaks ka lennata, aga ei saa lõokese kombel tiibu väristades tõusta taeva alla,“ märgib Fred Jüssi „Linnuaabitsas“. Käed

Kristina Oja Toila Gümnaasiumist

Martin Kilgi Türi Gümnaasiumist

Kristina Jõgi Puurmani Gümnaasiumist

Aprillikuu Hea Laps 2011 esitas üleskutse:

Kellega kevadistest laulikutest oled Sa tuttav?
Keda lindudest looduses kuulsid-nägid?
Kaastööde autorid:

TOILA GÜMNAASIUM

1. Kristina Oja - 5 klass – „Vares“

TÜRI GÜMNAASIUM

1. Heidi-Anett Väisänen - 4A klass – „Kurepesa“ (seestpoolt vaadatuna)
2. Aveli Aavik – 4A kl – „Kuldnokk“
3. Kärt Allik – 4A kl – „Kuldnokk“
4. Martin Kilgi 4A kl – „Kuldnokk“

pole tiivad ja meie oma sulgedeta keha omal jõul lendu tõsta ei saa!

Küll aga saame käte liikumisvõimekust arendada, **pannes käies alati ka käed hoogsalt käima!** Mida rohkem käed käivad, seda lennukam on liikumine. Hoogne käimine tiivustab ka mõtlemist.

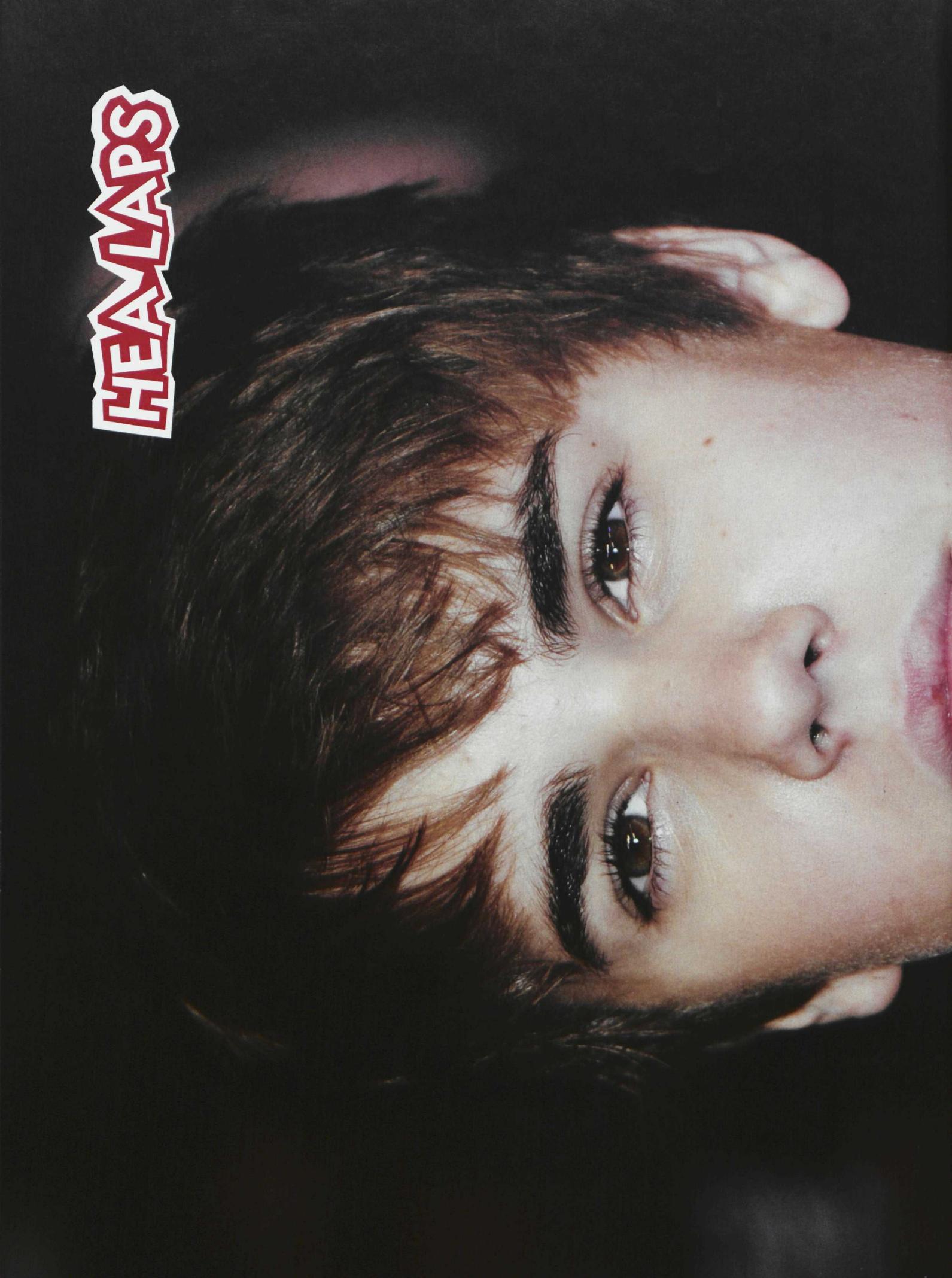

МАА ВИИМАНЕ ВАСТУННАКК

HEADLAPS

JUSTIN BIEBER

Foto: Bulls Press

MICHAEL BAY FILM

TRANSFORMERS

K U U V A R J U K U L G

PARAMOUNT PICTURES PRESENTS IN ASSOCIATION WITH HASBRO

A Paramount Pictures Production A Tom DeSanto/Don Murphy Production A Michael Bay Film "TRANSFORMERS: DARK OF THE MOON" SHIA LABROUF JOSEPH DIAMOND JOHN TURTURRO
TYRRETT GIBSON ROSIE HUNTINGTON-WHITELEY PATRICK DEMPSEY KEVIN DUNN JULE WHITE WITH JOHN MALKOVICH AND FRANCIS MCDORMAND VISUAL EFFECTS & INDUSTRIAL LIGHT & MAGIC MUSIC BY STEVE JABLONSKY
COSTUME DESIGNER DEBORAH L. SCOTT EDITOR ROGER BARTON WILLIAM GOLDBERG ACE JOEL NEGRON PRODUCTION DESIGNER MIKE PIERCE DIRECTOR OF PHOTOGRAPHY AMIR MOKRI EXECUTIVE PRODUCERS STEVEN SPIELBERG MICHAEL BAY BRIAN GOLDBER MARK VAHRADIAN
PRODUCED BY DON MURPHY & TOM DESANTO LORENZO DI BONAVENTURA IAN BRYCE BASED UPON HASBRO'S TRANSFORMERS™ ACTION FIGURES WRITTEN BY EHREN KRUGER DIRECTED BY MICHAEL BAY

DIGITALSES 3D-S. KA VALITUUD KINODE 2D-EKRAANIDEL.

ALATES 29. JUUNIST

KAELAKOTIKE JA KÄEVÕRU

Lully Gustavson

Tore on suvesoojuses kõndida ilma ranitsata või raske spordiriiete kotita. On nii hea, kui ei pea üldse midagi käe otsas kandma. Kuid mõnikord on siiski vaja midagi, kuhu panna mõni väikegi ese, näiteks sõidukaart, kamm, mobiil või veidi rahagi. Valmista endale suveriiete juurde sobivast ühevärvilisest või kirjust riidest kotike. Veel parem, kui ta on sinu lillelisest kleidiriidest või täpilisest seelikumaterjalist. Tee kotike ristküliku kujuline ja just nii suur, et sinu väike rahakott, kamm või muu väga vajalik sinna just parajasti ära mahuks. Et kotike tugevam oleks, tee ta voodriga. Kaunistada pitsi, pärlite, lillekeste või isegi matilt helkivate valgete litritega. Kotikese kaelas-kandmiseks kinnita selle külge sobiva pikkuse ja värvusega peenike pael. Tee kotile väike kinnis kas ragi või nõõbiga. Kui sul on riidet rohkem, tee kaelakoti juurde sobiv käevõru. See valmistatakse topelt riidest või voodriga. Pits paigutatakse voodri ja pealisriide vahele või heegeldatakse see juba valmis käevõru külge. Käevõru kinnituseks võid samuti kasutada peenikest dekoratiivset paela või nõõpi või keerupaela. Nüüd on sul kena suvine komplekt. Selline komplekt on ka ilus kingitus. Soovin sulle kollase liblika kuldset suve!

TRIKITAME, NIPITAME!

Mustkunstnik **Ande**

Trikk

Lisaks trikkidele tegelevad paljud mustkunstnikud ka *flourish*'itega – lahti kirjutatult on need vaatamängulised käteosavuse demonstratsioonid. Tegu ei ole mustkunstitrikkidega, kuna mingit saladust neis ei ole ning kõik toimub otse pealtvaataja silme ees. Küll aga saab nende abil trikkide esitust põnevamaks muuta – ja kiiresti ning sujuvalt tehes jätavad mitmed neist pealtvaatajatel suu ammuli küll. Lembitu sõnul on *flourish*'id ka käteosavuse treenimiseks väga head.

Kuigi kõige enam on levinud kaardi*flourish*'id, võib oma osavust näidata pea kõigi esemetega, mida saab käes hoida, näiteks CD-plaatide, sentide, žetoonide, sõrmuste või isegi iPod'idega.

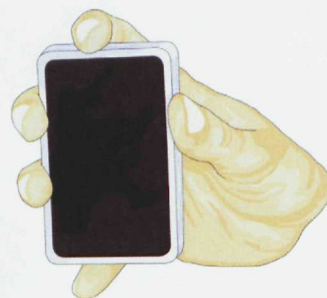
Flourish'ite hulka kuuluvad näiteks mitmesugused segamised, tõstmised, lehvikute moodustamised ja nii edasi. Selline käteosavus nõuab muidugi väga palju harjutamist. Näiteks praeguse aja parimaid kaardi-*flourish*'ite tegijaid, Dan Buck, harjutas keskkooli ajal kaheksa kuni kümme tundi päevas.

Seekord näitan Lembitu abiga, kuidas kaardipakki ühe käega tõsta. Sellist tõstmist nimetatakse *Charlier cut*'iks ning see on käpas kõigil, kes kaartidega trikke teevad.

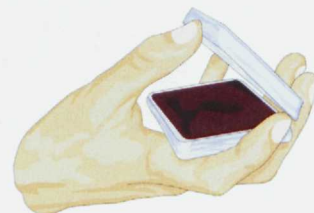

Charlier cut

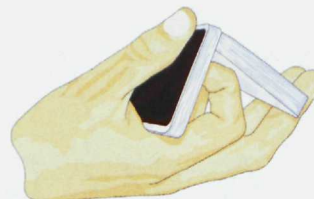
1. Hoida kaardipakki nii, nagu joonisel näidatud – põial toetab ühte külge, nimetis- ja väike sõrm paki otsi ning ülejäänud kaks sõrme pöidla vastaskülge.

2. Tõsta pöidlaga umbes pool pakki üles.

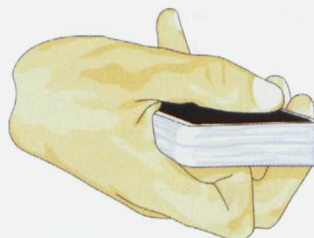
3. Liiguta nimetissõrm teise pakipoolle alla ja tõsta see samuti üles. Tõsta nii kõrgele, et see läheks üle pöidlaga tõstetud pakist – selleks pead korraks pöidla lahti laskma, aga ära muretse, pakid toetuvad teineteise vastu ja hoiavad teineteist tasakaalus.

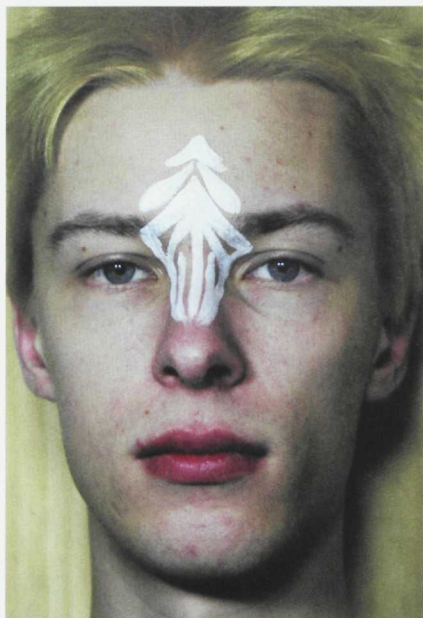
4. Langeta nimetissõrm ja lase pöidlaga tõstetud pakipoollel alla kukkuda.

5. Lase ka teisel pakipoollel alla kukkuda. Vajadusel võid pöidlaga veidi kaasa aidata. Liiguta nüüd sõrmed jälle algasendisse ja kohenda kaarte, et pakk oleks ühtlane. Kaardipakk ongi tõstetud ja kui soovid, saad seda kohe korrata.

Võib ju vaielda, kas sebral on mustad triibud valgel taustal või valged triibud

mustal taustal, aga näomaalingu puhul on sebra lihtsalt musta-valge triibuline. Meie

alustame valge värviga. Valgete joonte tegemine võib osutada keerulisemaks kui

esialgu tundub, seega jälgi piltidelt hoolikalt, kuidas need tehtud on.

Võta pruun värv ja švamm ning tupsuta ninaotsa natuke pruuniga. Nüüd võta must värv ja pintsel ning hakka tegema sebra musti triipe.

Vaata üle sebra väljanägemine ja tee veel vajalikud parandused. Valmis ta ongi! Nüüd võib kapata Aafrikasse.

Sõbrasuvi, sebrasuvi...

Kuna töötab tulla kuum ja kuiv suvi nagu Aafrikas, peaks ennast kurssi viima loomadega, kes on harjunud sellises kliimas elama. Kui õues mängides tunned, et ei jaksa enam palavusest ringi joosta, siis mine ja maali ennast sebraks, sest nemad kannatavat kõrvetavat päikest ja veepuudust, pidades joogita vastu lausa kolm päeva.

Üldse on sebrad huvitavad loomad – ilma triipudeta oleksid nad hoopis nagu hobused. Õnneks on neil triibud peal ja kõigil nii erilised, et neid saab triipude järgi eristada nagu inimesi sõrmejälgede järgi.

Iris Müntel

Valikut minu tehtud töödest saab näha aadressil www.irisgrimm.net

KOKKA ISE

Sandra Vungi retseptid ja pildid

Umbrohu-eri julgetele katsetajatele!

Kas teadsid, et need tüütud naadid ja nõgesed, mis praegusel aastaajal igal pool hoogsalt kasvavad, kõlbavad väga hästi toiduks? Pealegi on nad mõlemad tervisele kasulikud. Nõges on väga rauarikas ning naadipoiss sisaldab E- ja C-vitamiini. Korv kätte ning usinalt umbrohtu korjama!

Umbrohusupp

Selle toidu pealkiri ei kutsu just eriti sööma, eks? Aga mulle meenub umbrohusupile mõeldes kohe mingi konksus ninaga nõiamoor, kes oma metsaonnikeses paja sees sellist rammu-leent vaaritab. Kohe on supikeetmine põnevam! Pealegi on see supp tegelikult väga maitsev.

- paar peotäit nõgeseid (kasuta korjamisel kindaid),
- paar peotäit naati
- mõned värsked kartulid
- mõned värsked porgandid
- väike värske kapsapea
- paar mugulsibulat
- 3 köögiviljapuljongi kuubikut
- paar küüslauguküünt (võib ära jätta)

Pane pool potitäit vett keema ja lisa keevasse vette puljongi-kuubikud, tükeldatud köögiviljad ning pestud ja hakitud umbrohud. Keeda suppi, kuni köögiviljad pehmed. Söö värsket rukkileivaga.

Naadimääre

See mahedamaitsev määre sobib hästi leiva peale või näiteks makaronidega. Mida nooremaid naate kasutad, seda parem määre saab.

Vaja läheb:

- paar peotäit nooremaid naadilehti
- pakk india pähkleid
- veerand klaasi oliiviõli
- näpuotsatäis soola
- suur küüslauguküüs

Loputa naadilehed kergelt läbi ning purusta koos ülejäänud ainetega ühtlaseks massiks. Säilita külmkapis purgi või karbi sees.

VABAS ÕHUS ON MÕNUS MÄNGIDA

RÄNDAV KIVIKE

Mängijad istuvad ringis, annavad kivikest peost pihku ja teevad igasuguseid peiteliigutusi. Arvaja on ringi keskel. Kui mängujuht vilistab, panevad kõik rusikas käed oma põlvedele ja äraarvaja peabki nuputama, kelle käes kivi on. Kui tal on õigus, vahetab ta kivihoidjaga kohad. Kui aga mitte, näidatakse talle, kus kivi on, ja mäng jätkub.

NOA LAEV

Mänguks läheb vaja sedeleid loomade nimedega. Iga looma nimega 2 tükki, sest Noa laevas oli igast loomaliigist üks paar. Sedelid jagatakse mängijate vahel ära ja neid ei tohi teistele näidata. Peale märguannet hakkab iga mängija jäljendama looma, kelle nimi tema sedelil on. Häälid teha võib, aga rääkida ei või ja kõik mängijad peavad üles leidma oma paarilise.

LEHEVISE

Mängujuht joonistab maapinnale ringi läbimõõduga 1 m ja iga laps valib endale ühe puulehe. Esimene mängija viskab lehe ringi ja ütleb näiteks: „Viskan vahtralehe!“ Järgmine laps nimetab oma lehe seda visates ja püüab eelmist lehte tabada. Kui riivab kasvõi servapidigi, saab lehed endale. Kõik visatud lehed jäävad ringi ja võidab see, kes kogub kõige rohkem lehti.

LILLEMÄNG

Üks mängijatest on aednik ja teine ostja, teised lapsed seisavad ringis ja mõtlevad endale ühe lille nimetuse. Ostja tuleb aedniku juurde ja ütleb: „Aednik, aednik, müü mulle üks lill!“ „Millist lille sa tahad?“ uurib aednik. Ostja ütleb ühe lille nimetuse ja seda nimetust kandev lillelaps astub ringist välja ning paneb ostjaga seljad kokku. Märguande peale hakkavad mõlemad jooksuma. Kes esimesena tühjale kohale saab, on uus lill. Teine laps on siis uus ostja.

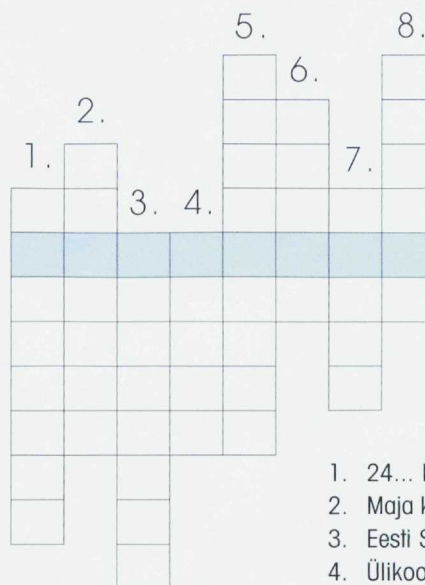
NÄLJANE HAUG

Selles mängus on vaja palli. Mängivad moodustasid ringi, asudes üksteisest kõrvalesirutatud käte kaugusel. See on järv. Juhtmängija (ehk näljane haug) läheb ringi keskele. Ringis seisjad hakkavad palli ehk saakkala viskama üksteisele ja näljane haug püüab siis saaki tabada. Kui pall käes, läheb ta ringjoonele ja asendab palli viskajat. Tabatud palliviskajast saab uus haug. Palli võib visata õhust ja veeretada mööda maad.

Arvutimängud on teadagi põnevad ja neid tuleb aina juurde. Kuid ka kõige geniaalsem aju vajab tublisti hapnikku ja näppudele ning peale lisaks on meil kõigil ka keha, mis tahab liikuda ja kosuda. Need, kes pole varem õues mänginud, leiavad siit mõned mõnused mängukirjeldused.

Darja Muratova (Kullo näituste arhiivist)

1. 24... Eesti iseseisvuspäev.
2. Maja kus elab Vana Toomas.
3. Eesti Saar.
4. Ülikoolilinn.
5. Eesti rahvuslill.
6. Eesti põhjanaaber.
7. Eesti lipu värv.
8. Eesti presidendi nimi.

Värviruutudes: meie maa.

Ristsõna koostas Juri Volodin

				<i>Piia</i> ▶	linn Loode- Eestis	... meri maailma suurim järv	<i>Edgar Valter</i>	põlis- mets		
				väga kõva kestaga vili						
				<i>Anna ...</i> Eesti luuletaja						
				<i>vanuses</i> lõpetas tülitsemise; oli nõus				<i>aasta</i> ▶ X		
				Rooma number 50					viljapõõsas, mille lehed on pegasuse lemmiktoit	
				persoon ▶						
				väga usin putukas, kes ehitab suuri pesi	abielunaine, abielumees veega üle valama					
				<i>pudru- mulk</i> <i>meeter</i>		<i>Brigitta</i> <i>sinul</i> ▶ 6. noot			fantas- tika	<i>sent</i> ▶
				september				ilmakaar ▶ koguni		<i>tonn</i> ▶ <i>Oskar</i>
				kahjuks						
lapse- vanem <i>Kadri</i>		veega ümbritsetud maa	... Clijsters Belgia tennisist <i>Indira</i>			<i>liiter</i> ▶ post- skriptum				
klaassepp ehk ... <i>Gloria</i>	<i>detsi- aar</i> 7. noot		<i>Valter Udam</i>	<i>Eesti</i> ▶ <i>Alfred Nobel</i>		<i>sina</i> ▶ <i>Erast Parmasto</i>				
<i>August Sang</i>		auaste ehk ... tehke lahti <i>Doris</i>				<i>Jakob</i> ▶ hobuseraua- kujuline täht				
kollaste viljadega lõunamaine puu										

VÄIKE JUUNIRIIN

MÕISTATA

Lembitu mõistatus #28
05.2011

Suve alguses oli Peerendi öde mitu päeva haiglas. Ta ei olnud vigastatud ega haige, ent siiski ei suutnud ta omal jalal haiglast lahkuda.

Miks ta haiglas oli?

Eelmine mõistatus

Eelmise mõistatuse lahendusteks on: "Aardekirist on peidetud vana tamme suurima juure alla!"

Sellist salakirja kutsutakse tagurpidi tähestikuks. Lahenduse saab, kui kirjutada tähestikku kaks korda üksteise alla - üks kord õiget pidi ja teist korda tagurpidi:

A B C D E F G H I J K L M N O P
Y X Ü Ö Ä Ö V U T Ž Z Š S R Q P

Igale tähele vastab tema all või kohal olev täht. Näiteks, kui tahad kirjutada "A", siis on vaja paberile panna "Y". "Y" kirjutamiseks on vaja siis vastupidi märkida üles "A".

Seekordse vastuseni jõudmiseks on aega aga terve kuu - lahendus koos uue mõistatusega ilmub järgmises ajakirjanumbris.

www. Maagiline Maailm.net

Mõistatuse koostas Ande

- 1. Dinosaurused kadusid maamunalt umbes**
- a) 65 tuhat aastat tagasi
  - b) 650 aastat tagasi
  - c) 65 miljonit aastat tagasi

- 2. Kerakala puhub end täis, et**
- a) vaenlaste eest pääseda
  - b) vastassugupoolt võluda
  - c) teiste kalade ees uhkeldada

- 3. Vainurästas kaalub umbes**
- a) 7 grammi
  - b) 70 grammi
  - c) 700 grammi

- 4. Buddy Lee sooritab hüppenööriiga minutis**
- a) 350 hüpet
  - b) 35 hüpet
  - c) 3500 hüpet

- 5. Minuti jooksul pilgutab inimene silmi keskmiselt**
- a) 50 korda
  - b) 15 korda
  - c) 5 korda

- 6. Zaporozetsite sünnimaa on**
- a) Venemaa
  - b) Ukraina
  - c) Kasahstan

- 7. Rokkansambel The Four Seasons loodi**
- a) USA-s
  - b) Inglismaal
  - c) Austraalias

Vastused küsimustele leiad sellest samast ajakirjanumbrist! Õigeid vastuseid ootame toimetusse enne 5. juulit. Õigesti vastanute vahel loosime välja lahedaid auhinnaraamatuid! NB! E-posti teel saadetud vastused lähevad arvesse ainult siis, kui neile on lisatud ka vastaja täisnimi ja tavapostiaadress!

Rahumäe Põhikooli kunstiklassi õpilaste töid

Kirjutas ja kogus **Jüri Paet**
PAETISME

Perekonnas jääb viimane sõna sellele, kes kauem elab.
 Väikest kasvu inimesi ei taheta tööle võtta, kuna kardetakse, et töö võib üle pea kasvada.

Tsemenditehases töötades läheb pea kohe halliks.
 Häda ajab härja kaevu, inimese tualetti.

Mitte alati pole hea omada oma seisukohta - eriti siis, kui seisukoht on kaugliini bussis.
 Kurt pani raha kõrvale.

Ülemaks kui hõbevara, kallimaks kui kullakoormat tuleb küttehinda tunnistada.
 Selleks, et saada õnnelikuks, peab õnne olema.

Kus puid raiutakse, seal on ahjuküttega elamu.
Saekaatritöötaja tunneb tööd nagu oma kahte sõrme.
 Pöialpoiss ostis sõrmkübara.

Elu on nagu kaardimäng, kus püütakse teist üle trumbata.
Tahad lähedalt elada, siis sõida üle lahe.

Kui hunti kardad, ära „Punamütsikest“ loe.
 Laest võetud arve pole mõtet maha kirjutada.
Pölv on suurepärase abivahend, paljud asjad tehakse põlve peal ära.

Kes kooli küpsuseksamid ära teeb, on omadega küps.
Tänu tehnikale läheb koristajal nüüd nobedalt. Paar tundi tööd ja põrand on nagu käega pühitud.
 Kui inimene keema läheb, hakkab ta kohe mulisema.
Silmakotid mind ei koti.

SÕDURPOISS NAERAB

Haridus: masinist, traktorist, ateist.

Autoga sõidab, aga kusagile kätt külge ei pane.
Loen nii, nagu mõtlen.

Estlan sulle imelikke küsimusi ja sina annad mulle imelikke vastuseid.

Ostsin raadiovastuvõtja isikliku riigi raha eest.
 Ma ei ole söönud humanitaarabi šokolaadi ja nagu näete, olen elus ja terve.

Kursant, kuidas te välja näete! Püksid viikimata, saapad puhastamata, habe ajamata, nagu viieaastane.

Kirjutage oma nimeinitsiaalid lühidalt.
 Mida sa norskad, hakkad sünnitama või?

Nii valge, et pole midagi hingata.

Tassite nagu kolm päeva.

Vaikust! Peate laata nagu turul.

Kursant, kas olete esimest korda kuu pealt kukkunud?

Kursant, tulge kõnniteelt ära, seal käivad ju inimesed.

Sõdur on kõige väiksem elusolend.
Lamades tuleb lasta põlvelt.

NAERU-USS

*
Kus tuleb juuli enne juunit?
Sõnaraamatus.

*
Missugune osa kooliaastast on kõige parem?
Juuni, juuli ja august.

*
Missugune nädalapäev algab e-tähega?
Eile.

*
23. juunil tõmbab isa lipu masti ja küsib tuppa tulles
pojalt: „Kas sa tead, Juku, miks lipp mastis lehvib?“
„Miks ei tea,“ vastab poeg. „Tuul puhub, selle-
pärast!“

*
„Juku, su koolitunnistus ei meeldi mulle üldse!“
lausub isa pahaselt.
„Mulle ka mitte!“ kinnitab Juku. „Eks ole tore, et meil
on sarnane maitse!“

*
„Isa, kas sinu kooliajal oli ka koolikiusamist?“
„Oi, Juku, oli küll – ja kuidas veel!“
„Ja kas sind ka kiusati?“
„Kahjuks küll. Muide, tollal kutsuti koolikiusamist
geomeetriaks.“

*
„Päris kahju kohe, et koolivaheaeg on tulekul,“
kurdab Juku. „Koolis on ju nii mõnus – iga päev
õpid midagi uut!“
„No mida sa täna siis õppisid?“ küsib ema.
„Täna õppisin selgeks, et kui punast guaššvärvi
ninna panna, siis lastakse sind kohe klassist välja!“

*
„Isa, kas sa mäletad, kui ma eile küsisin sinult, mitu
eurot on miljon Eesti krooni?“
„Mäletan, miks ei mäleta! Aga miks sa seda küsid?“
„Mõtlesin, et võib-olla on sul hea teada, et „pagana-
ma palju“ ei ole õige vastus...“

*
„Mis sinust, Juku, küll suurest peast saab, kui sa
praegu kogu aeg kiusad endast väiksemaid?!“
„Õpetaja, mis muud!“

*
„Ema, kas sead võivad ka lapsi saada?“
„Aga muidugi, Juku!“
„Veider värk! Ja mina arvasin, et sead saavad ainult
pisikesi põrsaid.“

*
Miljonär helistab politseijaoskonda ja teatab, et ta
poeg on kodust põgenenud.
„Kui vana te pojuke siis on?“ küsib politseinik.
„Kümne aastane!“
„Siis ei tasu muretseda, küll ta teil varsti koju tagasi
tuleb – selles vanuses laps juba väga kaugele ei
lähe,“ lohutab politseinik.
„Ei tea midagi – ta võttis nimelt garaazhist minu
Ferrari...“

Ahti Killil (Tartu Kunstigümnaasiumi karikatuurivõistluselt II auhind)

Eurojooks läks korda!

Eesti Panga ja Euroopa Keskpanga eurotemaline võistlusemärg „Eurojooks“, millest ka Hea Lapse kodulehekülje külastajad osa võtta said, lõppes 17. mail finaalvõistlusega Eesti Pangas. Mängutulemuse jõudis kirja panna 1382 last ning Eesti Pank jäi tulemustega väga rahule. Võitjaks tuli 7123, 45 punktiga **Suure-Jaani Gümnaasiumi 6. klassi võistkond** koosseisus **Margus Jaansoo, Anna-Kaisa Adamson, Karina Grünbaum ja Janek Viies**. Teise koha sai finaalmängus **Ülenurme Gümnaasiumi 6. klass**, kolmanda **Kohtla-Järve Kesklinna Gümnaasiumi 6. klass** ja neljas oli **Kilingi-Nõmme Gümnaasiumi 3. klass**. Esikoha võitjad said auhinnaks iPodid, ülejäänuid premeeriti Euroopa Keskpanga meenetega.

Jaanikuu on parim aeg Eesti Vabaõhumuuseumi külastamiseks!

Jaanipäev oli vanade eestlaste jaoks suur pidupäev ning jaanikuust peame meiegi lugu. Eesti Vabaõhumuuseumis toimub jaanikuu jooksul rohkesti vahvaid üritusi, alates **5. juunil** korraldatavast **Tele2 Perepäevast „Seltis segasem“** jätkates **23. juunil – jaanilaupäeval** – peetava suure peoga ning lõpetades mitmesuguste käsitööpäevadega **Nuki, Sassi-Jaani, Härjapea ja Kõstriaseme taludes**. Avatud on looduse õpperada, tore on seda läbida nii jalgsi kui ka jalgrattaga. Kui omal ratast kaasa võtta ei ole, siis muuseumist saab seda laenata! Suvehooajal oodatakse külastajaid **igal päeval kl 10 – 20**. Piletihinnad: tavapilet 6 eurot, sooduspilet 3 eurot, perepilet 12 eurot.

Täpsemalt saab kõike uurida muuseumi koduleheküljelt:

www.evm.ee

Muinasjutulised päevad Haapsalus

20. – 21. mail kinkis ilmselt ka Valge Daam oma päevinäinud kõrvu, sest kogu Haapsalu oli Muinasjutuväe võimuses. **Rahvusvahelisest muinasjutukonverentsist** võtsid lisaks eestlastele osa veel Taanist ja Leedust pärit muinaslugude uurijad, kirjanikud ja kunstnikud. Laste jaoks oli põnevaim festivali teine päev: siis sai Iloni Imedemaal tasuta möllata ja etendust vaadata, lasteraamatukogus nukumaailmaga tutvuda ja piiskopilinnuses tuleproovi läbi teha. Elu nagu muinasjutus!

Maiuspala kaanetüdruk leiti Valgamaalt

Maiuspala uue kaanetüdruku fotokonkursil osalenud enam kui 1200 tüdrukust osutus võitjaks 5-aastane Valgamaa tüdruk Sonja. Alates septembrikuust hakkab just tema pilt kaunistama Kalevi legendaarse kommikarbi kaant.

Jalad käima ja kähku tiibu vaatama!

5. juunini saab Tallinna Linnamuuseumi Lastemuuseumis vaadata rahvusvahelist autorinukunäitust „Tiivad“. Näitust on põnev uurida, sest välja on pandud Eesti, Läti, Leedu, Soome ja Venemaa kunstnike nukuloomingut.

TALLINNA LINNAMUSEUMI LASTEMUSEUMIS RAHVUSVAHELINE NUKUKUNSTI NÄITUS

“TIIVAD”

6. MAI - 5. JUUNI 2011

NUKUD EESTI, LÄTI, SOOME JA VENEMAA AUTORITELT

www.linnamuuseum.ee/lastemuuseum

JUHET KARTA ON OK!

Priit Paltmann,

Eesti Energia Jaotusvõrgu piirkonna juht

Suvisel ajal, mil algavad koolivaheajad ning lapsed ja noored on rohkem väljas, suureneb ka õues juhtuda võivate elektriõnnetuste oht. Kuna elektriga seotud õnnetuste hind on kõrge, tasub seetõttu meelde tuletada elektriohutuse põhimõtted.

Eelmisel aastal teatati kahjuks lausa seitsmest lastega juhtunud elektriõnnetusest.

Eriti ehmatas lugu sellest, kuidas Lääne-Virumaalt pärit tüdruk mänguhoos alajaamas elektrilöögi tagajärjel tõsiseid vigastusi sai. Elektriohu eest hoiatavad alajaamadele ja teistele ohtlikele elektriobjektidele paigaldatud kollase kolmnurgaga märgid. Paraku on juhtumeid, kus hoiatust eiratakse - laste puhul mänguhoos või teadmatusel.

Elektriohtlikud olukorrad võivad tekkida ka tugevatest tuultest ja tormidest. Posti otsas olevad elektrijuhtmed võivad tuule käes murdunud puude tõttu

puruneda ja maha kukkuda. Juhe võib olla aga elektripingi all ning selle puutumine eluohtlik! Seetõttu tuleb elektriliinide juures mahakukkunud juhtmetest kaugel kaarega mööda käia. Just nimelt „kaugel kaarega“, kuna allakukkunud juhe võib pingi alla viia ka juhtme läheduses asuva maapinna, millele astumine võib põhjustada surma. Selline niinimetatud sammupinge all olev maapind võib madalpingeliinide puhul olla kuni 8 meetri ulatuses juhtme maauhenduse kohast, kuid kõrgepingeliinide puhul kaugemalgi. Liinide juures mahakukkunud juhtmeid märgates tuleks sellest teada anda Eesti Energia rikketelefonil 1343.

Kindlasti tuleb elektriohtudest teadlik olla ka kodus keskkonnas. Kui mõni elektrijuhe on kodus katki läinud, ei tohi seda puudutada ega iseseisvalt parandada – kasutada tohib ainult korras juhtmetega seadmeid. Kui juhe põleb või sellest tuleb suitsu, ei tohi seda mitte mingil juhul veega kustutada – vee kaudu vool levib ja kustutaja saab elektrilöögi. Samuti ei tohi kodus pistikuid iseseisvalt parandada ega vannis või duši all olles elektriga töötavaid seadmeid kasutada.

Et lapsed ja noored oleksid elektriga seotud ohtudest teadlikud ja oskaksid neid vältida, teeb Eesti Energia igal kevadel elektriohutusalast teavitustööd. Sel aastal koolitavad lapsi meie spetsialistid maakondlikes ohutuslaagrites üle Eesti, samuti viiakse läbi reklaami- ja teavituskampania „Juhet karta on OK!“. Kõik ikka selle nimel, et meil ei oleks laste seas elektriõnnetuste ohvreid.

ELEKTRIÕNNETUSTE VÄLTIMISEKS PEA MEELES

- Hoida eemale kohtadest, mis on märgistatud elektriohu märgiga!
- Ära puutu maasolevat juhet!
- Mahakukkunud elektrijuhet või lahtist alajaama ust märgates helista **1343!**
- Elektriõnnetuse korral helista **112!**
- Tulekahju korral ära kustuta mingil juhul voolu all olevat elektriseadet veega!

Uus ja huvitav: KRISTEN KASUK & BÄND

Hiljuti nägin uut noortebändi, mis mulle väga silma hakkas nende laheda oleku ja veel lahedama muusika tõttu. Kuna **Kristen Kasuk & Bänd** kandideeris ka ühel võistlusel Rock Cafes Ott Leplandi soojendama ja selle ka saavutas, siis mõtlesin, et võiksin teha nendega väikese intervjuu. Muide, bändi lugusid saab kuulata ka *youtube'ist*, siin üks väike link:

<http://www.youtube.com/watch?v=U5E57i1WJQA>.

Bändi liikmeteks on 4 poissi: Karl, Ragnar, Kristen ja Mart. Küsitles **Anna-Maria Uulma**

Millist muusikat te teete?

Kõik: Pop Rock'i

Kes teist on käinud ka muusikat kuskil õppimas?

Karl: Noh, ma õpin veel Saue Muusikakoolis löökpilli erialal.

Ragnar: Mina olen õppinud paar aastat samuti Saue Muusikakoolis basskitarri.

Kristen: Ma vihkasin nooti juba algklassidest peale ning ei oma siamaani muusikalist haridust.

Mart: Mina käisin 3 aastat solfedžot õppimas ja peale seda õppisin 2 aastat ka kitarril.

Mis on bänditegemise juures kõige lahedam?

Poisid naeravad: „Meile meeldivad kiisud ja mis oleks parem, kui ka meie meeldiksimme kiisudele! Tegelikult on muusika tegemine juba ise väga vinge värk, laivid ja huvitavad inimesed, keda me kohtame, on meile inspiratsiooniks ehk kütuseks.

Kuidas te omavahel tutvusite?

Kristen: Esimene plaan bändi teha tekkis minul ja Ragnaril, kui sattusime keskkoolis samasse klassi. Algselt jämisime kolmekesi koos ühe teise trummariga, kes hiljem vahetus Karli vastu. Peatselt pärast trummari vahetust hakkas aga asi sujuma. Võtsime kohe bändi ka kitarrist Mardi, kes on mu endine põhikoolikaaslane ja sobitus koosseisu nagu valatult. Ja siis hakkaski ratas hoogsalt veerema...

Kuidas kulgevad teie proovid ja kuidas kirjutate lugusid?

Karl: Proove teeme nii palju kui võimalik ja need toimuvad Kristeni juures prooviruumiks tehtud tekkide ja linadega kaetud toas. Lugusid oleme siamaani kirjutanud Kristeni „juuretise“ põhjal ning igaüks lisab endast midagi. On teil ka muusikamaailmas mingi kindel siht või teete asja ainult lõbu pärast?

Me naudime seda, mida me teeme, ning midagi muud ei oskagi tahta, kui et suudaksime end ka seda tehes ära elatada.

Kristen: Uskuge iseendasse ja ärge kuulake meie lolle nõuandeid!

Ragnar: Kui kord mõtlema hakata, siis võiks juba suurelt mõelda!

Karl: Kõik ei ole pill, mida saab lüüa!

Mart: Tee seda, mis sulle meeldib!

Foto: Marek Matsuu

KINOUUDISED

SUVE SUURIM PAUK!

Kas teie teadsite, et Kuu tagumisel küljel asub tohutu kosmoselaev, mis tegi seal hädamaandumise mitmekümne aasta eest ning mille sisemuses peituvad saladused võivad määrata meie planeedi saatuse?

Ei teadnud? Mina ka mitte.

Varsti saab see teadmatus aga kõrvaldatud. Mis oleks kinosuvi ilma suurte seiklusteta? Sel suvel ei lähe seiklused väga palju suuremaks kui kõigile suurtele ja väikestele poistele mõeldud vaatamängus „**Transformerid: Kuu varjukülg**“. Selles saab varem juba kaks korda maailma päästnud hakkaja poiss Sam Witwicky (Shia LaBeouf) valusalt teadlikuks, et meie poolel võidelnud autobotid ei olegi võib-olla lähenevas kahe robotirassi suures arvete-klaarimises see tugevam pool.

Kurjad Decepticonid, kes tahaks alistada kogu maailma enda võimule, on hoolimata oma juhi Mega-

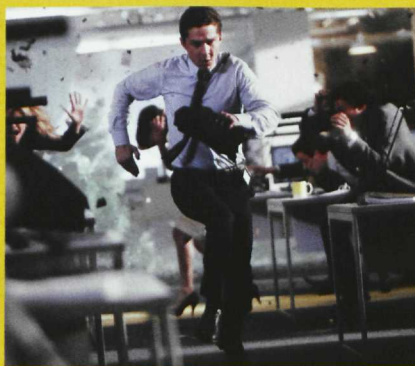
troni kadumisest pannud kokku kurikavala plaani, mille õnnestumine ei tähendaks inimkonnale mitte midagi head. Kui juba eelmised Transformerite filmid olid kirev sigrimigri, siis see kolmas peatükk tuleb veel 3D-s

ning seetõttu saab vaataja tunda end keset kogu seda möllu, nii et parem oleks end saali istudes kodust kaasa võetud turvavööga tooli külge kinnitada! Möll saab igatahes olema tõsine.

Sama võib öelda 3D-kosmose-seikluse „**AniMen: Teekond läbi universumi**“ kohta, mis maandub suure pauguga (ja selges eesti keeles) meie kinodes juba juuni keskel. Enne neid mõlemat aga „Kung fu panda 2“, millest rääkisime eelmisel korral.

Hea ja kurja võitlus jätkub ka juulikuus, kui jõuab oma viimase filmi südi võluripoiss **Harry Potter**, aga sellest on täna veel natuke vara rääkida. Järgmise korrani!

Kinokuju

TERE SUVI, TERE TÖÖ!

Zlata Skubi

Juunikuu tähendab paljudele seda, et äratuskella peale tõusmine ja tundidesse tormamine on kolmeks kuuks unustatud. Mina olin üks neist, kes kaheksanda klassi lõppedes astus koolimaja uksest välja kavatsusega endale suvel taskuraha teenida. Ja kindlasti ei olnud ma klassis ainuke, kel sellised mõtted peas keerlesid.

Mida peab teadma enne töö otsimist?

Esimene hirm seoses suvel töötamisega võib olla see, et äkki ei jäägi muuks aega. Õnneks tuleb appi töölepingu seadus, kus on täpselt ära määratud, kui kaua alaealised võivad tööd teha. Siililegi selge, et lastel ja noortel on vaja suvel ka puhata.

Oma esimesel töökohal, Vanalinnas postkaarte müües, tajusin küll vahel, et ega väga ei viitsigi pärast tööpäeva midagi teha. Aga sain siiski nii võrkpalli mängida, üritustel käia kui ka vanavanemaid külastada.

Et töötamine poleks kohustus, vaid ka sisukas ajaveetmine, tuleks mõelda, mida teha. Millised on su tugevamad küljed või milles oled üleüldse käpp? Teatrihuvilised võivad uurida, kas on ehk kusagil käimas näidendiproovid, kus võiks kampa lüüa. Või on ehk loomaaeda abilisi vaja – seal saavad loodusehuvilised peale palga ka uusi teadmisi.

Kõigile kohtadele siiski ligi ei pääse, sest mitte kõik ametid pole töö iseloomust sõltuvalt lubatud.

Kõik ei ole nii sünge nagu esmapilgul paistab. Oma esimese tõelise töökoha leidsin tänu tutvusele. Sõbranna, kes oli juba eelmisel hooajal postkaartide müümisega alustanud, rääkis, et suvel otsitakse uusi töötajaid. Pärast pisukest kõhklemist läksin kohale ja tegin läbi katsed. Oli natuke kõhe tunne, kuid otsus oma unistuse teostamiseks raha koguda andis viimase tõuke üle tööandja läve astuda.

Hoidke kõrvid ja silmad lahti!. Äkki on kellegi sõbranna sugulase tuttava venna juures mingi koht vaba.

Nii tähtsat otsust nagu suvel omast vabast tahtest töötamist ei saa vanemate eest varjule jätta. **Ilma täiskasvanud seaduslikult vastutava isiku nõusolekuta ei saa alla 15aastane esiteks töölegi**, teiseks võiksid vanemad ikka teada, mis lapse peas parajasti toimub. Vanemad tunnevad kindlasti uhkust oma „täiskasvanud“ lapse üle ja aitavad võimaluse korral tööotsingutele kaasa.

Keerulisem on leida töökohata töökuulutuste portaali kaudu, sest tavaliselt on iga ametil teatud nõudmised ja mitmetes valdkondades peab aastaid olema vähemalt 18. Ei tasu veel meelt heita! Näiteks **cvkeskus.ee** lehel on täiesti olemas ajutise/hooajatöö alaleht. On olemas ka teisi portaale nagu **cv.ee** ja **hyppelaud.ee**.

Rahvatarkus, et küsija suu pihta ei lööda, toimib tööotsingutel kindlalt. Nimelt on kõigil kirjaoskajatel võimalik tööandajaga ise ühendust võtta. Saab viisa-

Millised õigused ja kohustused on alaealisel töötajal?

Kust mu sõbrad on endale töö leidnud?

ÜKS MINUT, PALUN!

Minut pole aeg ega midagi, arvavad meist mitmed. Tõepoolest: minut kaob peaaegu märkamatult käest: pruugib ainult mõõdukas tempos lugeda numbreid ühest kuuekümmeni, kui minutike ongi mineviku hõlma vajunud. Samas piisab õpetaja närviajamiseks vahel minutilisest hilinemisest küll ja küll, ning kui jääd vaid minuti võrra raudteejaama hiljaks, siis oled rongist lootusetult maas. Tegelikult toimub minutiga meie ümber ja meie sees päris uskumatult palju!

Küünilised küüned

Kui mõni piiga ütleb, et ta kasvatab küüsi, siis ei tähenda see sama mis porgandite või kartulite kasvatamist: küüsi ei külвата ega väetata, ja kui ikka tahetakse neile ivesvärki väljanägemist anda, siis ka ei lõigata, vast ikka veidike viilitakse. Küüntel pole sooja ega külma sellest, kas inimesel on nende jaoks aega: nad kasvavad ise, kasvavad lakkamatult. Sõrmeküüs kasvab **0, 0000023 cm minutis**. Kõige kiiremini kasvab küüs keskmisel sõrmel ehk Pikk-Peetril, kõige aeglasemalt põidlal ehk Kotinõelal. Muide, küüned hakkavad tekkima juba kõhubeebidel, neljateistkümnendal olemasolunädalal!

Silmadel on kojamehed!

„Üks silmapilk!“ hüüame siis, kui ulatame telefoni enda kõrval istujale. Aga kui kaua tegelikult üks silmapilk kestab? Teadlased on välja arvanud, et silmapilgutuse kestvus on 100 – 150 millisekundit. **Minuti jooksul pilgutab keskmine inimene silmi 15 korda**. Silmade pilgutamisel on tegelikult ka praktiline tähendus: sel kombel saame niisutada silmade sarvkesta ja seda puhastada õhus hõljuvatest tolmuosakestest. Eriti tasuks oma „kojamehed“ tööle panna arvutiekraani ees istudes.

Lustilised legoklotsid

Kuigi kurjad keeled ennustavad, et lastele meeldib meisterdamisest rohkem nupulevajutamise, on legoklotsid endiselt au sees. Lego firma loodi Taanis küll juba aastal 1932, kuid selliste plastklotside valmistamiseni, nagu meie neid tunneme, jõuti alles aastal 1958. Enam kui poole sajandi vanuseid klotse toodetakse väga laias valikus komplektide näol endise hooga ning laste kõrval on legofänne ka täiskasvanute seas: näiteks tegutseb selline rühmitus nagu „AFOL“ (Adult Fans of Legos ehk Täiskasvanud legofännid). Iga päev toodetakse **iga minuti jooksul 1714 legoklotsi** ja selsamal minutil mängib nendega tervelt **9539 meisterdajat**. Legoklotsidest on ehitatud uhkeid mänguparke Taanis ja mujalgi, ning klotse on kasutatud nii filmide, kunstiteoste kui ka näiteks seinakellade valmistamisel.

Hüppenöör pole mõisa köis

Jah, hüppenöörid pole leiutatud lohista-miseks, vaid mõnusaks kehakultuuriks. Kui sa teeksid iga sekund ühe hüppe, siis koguneks neid minuti jooksul 60. Rekordiks võib seda pidada ainult väga kitsas ringis: korralikuks saavutuseks peetakse 115 – 140 hüpet minutist. Ameeriklane Buddy Lee, kunagine olümpiamaadleja, sooritab aga **minuti jooksul tervelt 360 hüpet!** Kestvusrekord on aga itaalia päritoluga ameeriklase Frank P. Oliveri käes: tema hüppas nööriiga järjest 31 tundi ja 46 minutit, tehes vaid mõned hädavajalikud puhkepausid. Massilise nöörihüppe rekordi püstitasid 1992. aastal Kanadas 260 Yorktoni Keskkoooli õpilast, hüpates kõik koos 12 korda järjest.

Minuteid kogus Alma Stern

THE FOUR SEASONS

Vello Salumets

USA lauluansambli **The Four Seasons** esimene esikohahitt, 1962. aastal salvestatud **“Sherry”**, oli plaat, mille puhul kõik toimus kiiresti. Laulu autori Bob Gaudio meenutuste kohaselt valmis lugu 15 minutiga ja kui pala oli plaadil, siis jõudis see Billboardi tippu vähem kui 4 nädalaga. Selline kiire asjade kulg oli meelepärane plaadikompaniile, kes oli pikka aega edutult rabanud tööd teha. Pärast kesiseid aastaid sai The Four Seasonist kaubanduslikus mõttes üks *rocki*-ajastu menukaim valgetest koosnev USA ansambel, kelle plaate on müüdud üle 175 miljoni.

The Four Seasonsi ajalugu algas tegelikult juba 1953. aastal, kui bändi juht ja laulusolist **Frankie Valli**, ristinimega Francis Castellucio, avaldas soolosingli “My Mother’s Eyes”. Paar aastat hiljem klopsis ta kokku neljaliikmelise ansambli The Variatones, mis peagi võttis uueks nimeks The Four Lovers. 1960. aastal kutsus Swan Recordsi produtsent Bob Crewe lauluansambli stuudiotööle, ristides nad veel kord ümber

The Four Seasoniks. Ansambli koosseisu kuulusid **Frankie Valli, Bob Gaudio, Tommy DeVito ja Nick Massi**, kelle ülesandeks oli laulda tausta sellistele noortele tähtedele kui Bobby Darin, Freddy Cannon ja Danny & The Juniors. Kuigi midagi saadi valmis ka oma nimel, polnud sellest tolku. Alles siis, kui sõlmiti leping Chicago plaadifirmaga Vee-Jay, hakkasid asjad arenema. Esiksingliks valiti “Sherry”, mille Frankie Valli oli plaadifirma mäenedžerile Randy Woodile läbi telefoni ette mänginud. See oli täistabamus, sest 1962. aasta sügisel tõusis singel viieks nädalaks Billboardi tippu ja plaadimüük ületas miljoni piiri.

Kuna suur pauk oli käinud, siis järgmise singli materjali ei tulnud kaugelt otsida. Selleks võeti sama plaadifirma palgal olnud laululoojate Bob Crewe ja Bob Gaudio pala **“Big Girls Don’t Cry”**. Plaat paisati välkkiirelt turule ja viis nädalat pärast seda, kui “Sherry” oli esikohalt langenud, tõusis sinna The Four Seasonsi uus teos. Seegi singel püsis tabeli tipus viis

nädalat ja miljoni plaadi kaubaks saamisega ei olnud mingeid probleeme. Oma stiililt jätkas "Big Girls Don't Cry" oma eelkäija liini. Peaosa singlil etendas Frankie Valli kergesti äratuntav maaniline falsetilaul ja esituses peegeldusid selgelt need tugevad mõjutused, mida ansambel oli saanud 1950ndate *doo-wop*ist ja rütmibluisist.

The Four Seasons oli nüüd täies sõiduvees. Kui kõrvale jätta üks jõuludeks ilmunud singel, siis võib öelda, et ansambli kolm esimest plaati jõudsid Billboardi tippu, sest ka 1963. aasta kevadel ilmunud singlist "**Walk Like A Man**" sai esikohahitt. Ega palju ei puudunud, et kohe sellele järgne-

nud "Candy Girl" oleks sama kõrgele jõudnud, jäädes siiski pidama 3. kohal. The Four Seasons oli nüüd USA soosituim lauluan-sambel ja kui samamoodi ansambli-laulu harrastanud The Beatles murdis 1964. aastal sisse USA plaaditurule, pidasid ameeriklased neid algul Four Seasonsi inglise vasteks. Seasonsi soosing oli USAs nii suur, et viivuks võis tunduda, et Beatlesile saadaksegi vastu. Seda momenti kasutas kavalalt ära Vee-Jay-plaadifirma, kes oli 1962. aastal omandanud USAs viieks aastaks

tollal veel tundmatu inglise bändi The Beatles plaaditurustusõigused. Senini oli see leping tähendanud vaid väärtusetut paberit plaadifirma seifis, kuid nüüd osutus see kullastki kallimaks. Firma otsustas paisata turule **kaksikalbumi "The Beatles vs The Four Seasons"**. Ühel plaadil olid biitlite tuntuimad hitid ja teisel Four Seasonsi omad. Plaadiga kaasas oli hulk värvipilte, elulookirjeldused ja kalkulaator-kaart. Viimase eesmärk selgus plaadiümbrise tekstis: "Sajandi rahvusvaheline võistlus Beatlesi ja Four Seasonsi vahel, ja sina oled nii arbiiter kui ka "vandekohtunik"". Kaubanduslik idee oli küll hea, kuid juba paari nädala pärast ei olnud The Four Seasonsist biitlitele mingit vastast. Kalkulaator osutus

mõttetuks, sest "sajandi mats" lõppes The Seasonsi jaoks nokaudiga juba esimeses raundis.

Kuid sellega asjad veel ei lõppenud. The Four Seasons läks rahaasjade pärast Vee-Jay plaadifirmaga tülli ja pärast kohtuskäiku otsustati firmast lahkuda. Kolme esikohasingliga hakkama saanud The Four Seasonsil ei olnud mingeid probleeme leida uut plaadifirmat. Selleks sai Phillips ja ansambli uus üllitis "**Down** Go Away" jõudis 1964. aastal Billboardis 3. kohale. Järgnes paar väikehitti, kuid siis oli taas aeg esikohta rünnata. Uue singli materjaliks valiti Bob Gaudio komponeeritud "**Rag Doll**", mis rääkis slummis tiirlevast rābaldunud

riietes tüdrukust, kes käis parklates autoklaase pesemas. Vaatamata USA-d vallutanud biitli-maaniale tõusis "Rag Doll" 1964. aasta suvel kaheks nädalaks Billboardi tippu, enne kui biitlite "A Hard Day's Night" selle sealt minema löi.

Hoolimata brittide invasioonist USAsse ei üritanudki The Four Seasons teiste kohalike artistide kombel muuta oma stiili inglisepärasemaks. Jätkati endisel liinil, mis Briti-popi kuldajal tundus olevat üsna vanamoodne. Kuid üllataval

kombel see ikkagi toimus. Järgnevate aastate jooksul jõudsid paljud ansambli plaadid Billboard TOP10 hulka. Jätku tuli ka 70ndatel, kui pärast pikemat pausi otsustas The Four Seasons teha *come-back*i. Kuigi meeskonnas olid toimunud mitmed vahetused, ei seganud see ansambli edasist käekäiku. 1976. aastal tõusis nii USA kui Briti tabeli tippu pala "**December '63 (Oh What A Night)**", millele järgnesid veel hulk menu-plaate, kuid siis tekkis vaikus, sest The Four Seasons ei äratanud enam kuulajate huvi.

Jääb veel lisada, et The Four Seasons pääses 1990. aastal Rock'n'Rolli Kuulsuste Halli ja 1999. aastal Vokaalgruppide Kuulsuste Halli

Vaata ja kuula ka:

The Four Seasons:

<http://www.youtube.com/watch?v=myIG9PEwXZw&feature=related>

<http://www.youtube.com/watch?v=ZN1f2y8wbx4&feature=related>

http://www.youtube.com/watch?v=EwuL3Up_mpg&feature=related

<http://www.youtube.com/watch?v=WnaeZTE7Pdo&feature=related>

Ütle üks hea autolapse nimi!

Algus jaanuarinumbris 2011

Moskva mees ja Mudilane

Kui eelmises numbris oli juttu nõukogudeaegsetest Pobedadest, Volgadest ja Zigulidest, siis jäi nimetamata kaks automarki, millel oli Nõukogude Liidu maanteemaastikul samuti väga tähtis roll.

Moskvitš, mida rahvasuu kutsus vahel ka Moskuks, tegi oma elua jooksul läbi palju muudatusi. Tema nimes polnud vaz-gaz-lisandeid, vaid soliidne suur M, sest sõidumasina sünnikoht polnud kusagil mujal kui Nõukogudemaa pealinnas Moskvast. „Moskvitš“ tähendabki Moskva meest, moskvalast. Autotehas, kus see sõidumasin 1947. aastal sündis, oli ilmselt autovabrikute seas kirjas hea lapsena, sest nimesid anti talle hulgem. 1930. aastal oli ettevõtte KIM-i nimeline, ülistades oma nimes KomInterni ehk Noorte Kommunistlikku Internatsionaali, seejärel kandis nimesid ZMA (Zavod Malolitražnõh Avtomobilei) ja MZMA – Moskva Väikelittraažiliste Autode Tehas. 1969 muutus nimi veelgi punanooruslikumaks: Avtozavod imeni Leninskogo Komsomola ehk akronüümina AZLK.

M-400 Moskviš mida toodeti aastatel 1947 – 1954, oli Pobeda kõrval teine masstoodangusse läinud nõukogude sõidumasin, ja selle eeskujuks oli Opel autotehase Kadett-K 38. Nii M-400 kui M-401, mida toodeti aastani 1956, olid tõelised väikeautod, mille tühimass jäi alla 900 kg. Neid masinaid pole juba ammugi tänavapildis näha, kuid 1960. – 1970ndatel sündinud Moskvisid (M-408, M-412, M-2140) võib praegugi vahel teedel kohata. Osavate kätega masinaparandajad pole maa pealt kadunud!

1990ndatel aastatel hakkas Moskva Autotehas valmistama uusi mudelid, mille nimed kõlasid uhkelt: Juri Dolgoruki, Vürst Vladimir, Svjatogor, kuid turule ilmunud välisfirmadega oli raske konkureerida ning aastal 2006 läks ettevõtte ametlikult pankrotti. Praegu monteeritakse tehasehoonetes Renault' autosid.

Ka **Zaporožetsi** nimi tähistab kohalikku elanikku – see väike vapper masin on sündinud Ukrainas, Zaporozjes, mida rõhutab ka akronüüm ZAZ – Zaporizski Avtomobilni Zavod. Miniauto tootmist plaaniti alustada alguses küll Moskvast, kuid otsustati siiski Zaporozje kasuks. Väikeauto konstruktorite eesmärgiks oli ehitada võimalikult odav masin ning 1960 valminud ZAZ-965 oli tõepoolest nõukogude sõiduaudodest odavaim: 1961. aastal oli auto hind 1200 rubla ja üks seegi oli põhjuseks, miks „sapikas“ saavutas suure populaarsuse, kuigi oli ka paljude anekdootide kangelaseks. Näiteks kõlas vastus küsimusele, kas Zaporozets võib saavutada 80-kilomeetrilist tunniikiirust: „Ainult sel juhul, kui tal lastakse Ararati tipust alla veereda.“

Muide, filmis „Kuldõilm“ lausub inglasliku huumorimeelega James Bond, vaadates, kuidas Zaporozetsit sepahaamriga püütakse käivitada, selle masina kohta: „Kena auto!“ Rahvasuus kutsuti vanemat „sapikat“ ka maantemuhuks ja uuemat seebikarbi, kuid kodutehases nimetati teda hellitavalt mudilaseks.

Ligi kolmandik Zaporozetsitest oli invaliidide tarbeks sätitud käsijuhtimisele. Miniautosid valmistati ka ekspordiks – välismaale müüdav masin sai nimeks Jalta.

Zaporozetsite tootmine lõpetati 1994, mil ZAZ hakkas nende asemel valmistama Tauria nimelisi autosid. Praegu teeb ZAZ koostööd Chevrolet'iga.

Jüri Trouberg

NELJARATTALINE SÖBER PEAB PUHTUSEST LUGU

Rahvatarkus ütleb: puhas suu, puhas käsi käivad kõik maailma läbi. Teadagi tahavad pesemist nii rändajate käed-jalad kui ka liiklusvahendid. Kindlasti on paljud näinud, kuidas autopesulas harjad usinasti töötavad: vesi suliseb, vaht lendab ja auto silmad muutuvad aina selgemaks. Ka Hot Wheelsi autode jaoks on mänguasia-meistrid leiutanud autopesula – seal, muide, võivad masinad koguni värvi muuta. Vahva, et kogu aeg midagi leiutatakse!

Aga missuguse autopesula leiutaksid Sina, hea lugeja? Pane oma pea ja käed tööle ning joonista ja kirjuta meile sellest!

Saada oma geniaalsed ideed toimetusse enne **5. juulit 2011!** Parimatele preemiaks Hot Wheelsi soojas ja külmas vees värvi muutvad automudelid, peapreemiaks aga Hot Wheelsi autopesula Rimonnelt!

Maaletooja: RIMONNE

Suvevaheaeg on lahe õuemängude aeg!

Kooliajal saime kõik küllalt toas konutada – nüüd lähme mõnusasti õuemänge mängima! **MÖLKKY** on soomlaste leiutatud mäng, mis

sobib nii lastele kui ka täiskasvanutele – Soomes peetakse koguni Mölkky maailmameistrivõistlusi. Kuidas kaugemate maade mängijad Mölkky nime häälдатud saavad, sellest esialgu ajalugu vaikib, kuid mäng ise on ühtaegu lihtne ja samas nii põnev, et küllap sõlme läinud keeled muruplatsil kiiresti lahti hargnevad.

Mängida võib aias, pargis või murulapil, nii sõbraga kahekesi kui ka võistkonniti, ning lisaks käteosavusele saab väheke treenida ka arvutamisoskust.

NB! Alla kolme aastastele mudilastele pole see kurnimängu sugulasest võistlusmäng soovitatav!

Lähemalt saab Mölkky kohta teavet aadressil:

<http://www.molkky.com/>

Meie seekordne ülesanne aga kõlab nii: **pane kirja enda (või oma vanemate) lemmik-õuemängu kirjeldus ja saada toimetusse enne 5. juulit 2011. Parimate mängukirjeldajate vahel loosime välja 3 Mölkkyt Rekato!**

www.rekato.ee

REKATO

9 771406 344067